

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

КРАСНИЦЬКА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.6:355]:[37.091.12:808.5-051](043.3)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті оборони України, м. Київ.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор

Сисоєва Світлана Олександрівна,

Президія Національної академії педагогічних наук

України, академік-секретар Відділення філософії

освіти, загальної та дошкільної педагогіки;

доктор педагогічних наук, професор

Семенов Олена Миколаївна,

Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка, професор кафедри педагогіки;

доктор педагогічних наук, доцент

Канова Людмила Петрівна,

Житомирський військовий інститут імені

С. П. Корольова, професор кафедри іноземних мов

Захист відбудеться «9» вересня 2026 року о 12 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9) та на сайті університету <https://udu.edu.ua>.

Реферат оприлюднено «7» серпня 2026 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Наталія ТИТОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан розвитку вищої освіти в Україні, рух у європейський освітній простір і широкомасштабне вторгнення на територію нашої держави вимагають суттєвих змін у підготовці викладачів закладів вищої освіти, здатних ефективно працювати в різних риторичних контекстах, упевнено презентувати власні освітні та наукові здобутки, створювати відкрите комунікативне середовище й актуальний освітній контент, впливати на цільову аудиторію та формувати особистий бренд через ораторську діяльність. Ораторська діяльність, становлячи основу викладацької діяльності, постає засобом розкриття творчої індивідуальності науково-педагогічного працівника (далі – НПП), виявлення автентичного «Я», вираження внутрішніх інтенцій у гармонії думки, слова та дії.

Перед вищою військовою освітою постали нові виклики, обумовлені підготовкою офіцерських кадрів для Збройних Сил України (далі – ЗСУ) та інших структур Сил оборони в умовах російсько-української війни. Діяльність викладача вищого військового навчального закладу (далі – ВВНЗ) спрямована на інноваційну підготовку висококваліфікованих військових фахівців – лідерів, здатних працювати в умовах сучасних викликів і загроз, підвищувати бойову спроможність українського війська, перемагати на полі бою й забезпечувати територіальну цілісність та обороноздатність держави. Здобувачі вищої освіти (слухачі, курсанти, студенти) потребують НПП із високим рівнем готовності до ораторської діяльності, які будують ефективну риторичну взаємодію з цільовою аудиторією, здійснюють якісний інформаційний, когнітивний, емоційний і мотиваційний вплив на неї, створюють інформаційно-почуттєвий вимір передачі та сприйняття наукових знань, викликають стійку потребу в особистісному й професійному зростанні, досягають вагомих результатів в освітньому процесі, діють на засадах суб'єктності, вчинковості та військового лідерства.

Стратегічні завдання й вимоги до професійної підготовки та навчання упродовж військової кар'єри викладача ВВНЗ відображено в законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній доктрині розвитку освіти (2002), Педагогічній Конституції Європи (2013), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. (2022), Стратегії воєнної безпеки України (2021), Концепції трансформації системи військової освіти (1997), Програмі НАТО «Удосконалення військової освіти (DEEP)» (2007), Спільній директиві стратегічних командувань НАТО «Освіта та індивідуальна підготовка» (E&ITD) 075-007 (2025), Доктрині військового лідерства у ЗСУ (2024), стандартах вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Проблема професійної підготовки викладача до ораторської діяльності має потужне науково-теоретичне підґрунтя, яке становлять основні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, Н. Бойченко, С. Ганаба, В. Кремень, В. Огнев'юк, П. Саух), неперервної професійної освіти (С. Архипова, Н. Дем'яненко, Н. Ничкало, Н. Рідей, Л. Сущенко, Н. Титова, С. Толочко),

неформальної та інформальної освіти (М. Вовк, Л. Лук'янова, Н. Павлик, А. Сбруєва, М. Сміт), військової освіти (Г. Артюшин, А. Вітченко, А. Зельницький, Л. Канова, А. Кучерявий, О. Маслій, Л. Олійник), мовно-риторичної освіти (М. Барахтян, Н. Голуб, Г. Онуфрієнко, Е. Палихата, О. Семенов), освітнього гуманізму (Г. Балл, І. Кадієвська), професійного, особистісного, духовного розвитку й самовдосконалення (І. Бех, Р. Вайнола, Р. Грін, А. Ерікссон, Л. Канішевська, Р. Нібон, Р. Пул, В. Тернопільська, Т. Федірчик, Т. Черкашина, В. Ходунова), педагогічної майстерності й творчості (І. Зязюн, Л. Міщиха, В. Моляко, С. Сисоєва, В. Теслюк), професійного самоздійснення (Г. Гуменюк, О. Кокун), лідерства (Дж. Максвелл, Д. Марке, А. Менегетті, Дж. Морган, С. Сінек, О. Хміляр).

Основою дослідницького пошуку слугують концептуальні положення сучасної риторики (С. Абрамович, А. Капська, Л. Мацько, Х. Перельман, М. Препотенська, Г. Сагач), становлення та розвитку риторичного вчення (Дж. Бліз, В. Вандишев, О. Гончарова, Н. Колотілова, Л. Ткаченко), риторизації освітньої діяльності (Г. Бондаренко, Е. Вільямс, І. Кучеренко, В. Ницета, Л. Овсієнко), діалогізації освітнього процесу (Г. Балл, П. Бойд, А. Грись, Л. Зазуліна, О. Караман, К. Ковтун, К. Маркарян), суб'єктності та вчинковості в освітній діяльності (Н. Арістова, В. Роменець, В. Татенко, А. Фурман, Ю. Швалб). Методику навчання риторики розкривають у своїх працях Н. Голуб і Я. Тарасевич, підвищення ефективності викладання риторикознавчих дисциплін вивчає О. Щербакова. Становленню окремих галузей риторики присвячено дослідження Н. Загребельної (прокурорської риторики), Т. Качак (академічної риторики), О. Кучерук (педагогічної риторики), О. Олійник (юридичної риторики), Ю. Харченко (політичної риторики).

Належна увага в контексті ораторської діяльності приділяється питанням формування риторичної компетентності (О. Гилярська, С. Горобець, Д. Даценко, Т. Конівіцька, О. Корчова, В. Ницета, Д. Ципіна), риторичної культури (Я. Білоусова, І. Гаркуша, О. Залюбівська, О. Кирильчук, А. Усатий, В. Тарасова), ораторських умінь (Ю. Дишлюк), риторичних умінь (А. Воробйова, Н. Калюжка, А. Первушина, О. Ранюк, Є. Тягнирядно), ораторської майстерності (Л. Литовченко). Водночас предметом дослідження науковців стали окремі професійні властивості оратора: автентичність (Б. Голдман, В. Зливков, О. Кочубейник, С. Лукомська), енергопотенціал (В. Клименко, Д. Лоер), дизайн-мислення (С. Белл, Т. Браун, Ф. Дам, Ж. Лідтка, Т. Огілві, Ю. Сіанг), емоційний інтелект (Д. Гоулман, Р. Фішер, Д. Шапіро), звички (Ч. Дахінг, Дж. Клір, Дж. Фогг), креативність (О. Зімовін, М. Міхалко), рефлексія (Я. Бугерко, С. Іллющенко, Л. Найдьонова, Т. Опалюк).

Вагомого значення набувають дослідження проблеми організації мовленнєвого досвіду особистості (М. Орап), мовленнєвої комунікації (Н. Морган, А. Овчиннікова, М. Чикарькова), невербальної комунікації (М. Коццоліно, Д. Морріс, М. Непп, О. Хміляр, Дж. Холл), професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів (Ю. Ненько), лінгвістичної генології наукової комунікації (Т. Яхонтова). Питання підготовки й виголошення публічної промови розкривають у своїх працях К. Андерсон,

Н. Барлоу, С. Бастін, С. Беркун, С. Брайдон, Дж. Де Віто, Г. Городиловська, А. Каріа, Д. Кеннеді, Б. Кіс, З. Куньч, Р. Кушнір, С. Ллойд-Хьюз, Д. Метьюз, С. Мортон, М. Порт, М. Скотт, А. Степура та ін. Риторичній аргументації приділяють увагу Л. Комаха, А. Політюк, переконувально в публічному мовленні – Н. Вербич, Р. Даунінг.

Аналіз наукових праць, вивчення теорії та практики професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності засвідчили відсутність системи й технологічних засад досліджуваного процесу. Потребують розроблення структура, архітектоніка ораторської діяльності, портрет викладача як професійного спікера, технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Актуальність дослідження посилюється потребою вирішення низки суперечностей між:

- об'єктивною потребою суспільства у висококваліфікованих викладачах із високим рівнем готовності до ораторської діяльності, здатних працювати в різних риторичних контекстах і зокрема в умовах сучасного медіапростору, та недостатнім рівнем їх риторичної підготовленості;

- потребою в розвитку викладача як професійного спікера для забезпечення ефективності його публічного мовлення та впливу на цільову аудиторію й недостатнім обґрунтуванням теоретичних і методичних засад ораторської діяльності викладача;

- системою підготовки військових фахівців, орієнтованою переважно на розвиток військово-спеціальних компетентностей, та потребою розроблення концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

- усталеною практикою підготовки військових фахівців у ВВНЗ і потребою реалізації діяльнісно-риторичного підходу до підготовки викладачів ВВНЗ на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти;

- розрізненими, стихійними, епізодичними формами й методами професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності та відсутністю системи професійної підготовки викладачів до неї;

- об'єктивною потребою ВВНЗ у цілеспрямованій професійній підготовці викладачів до ораторської діяльності та відсутністю технологічного забезпечення формування їх готовності до ораторської діяльності.

Подолання означених суперечностей потребує обґрунтування, розроблення та впровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності й зокрема організаційно-педагогічних умов і технологічного забезпечення формування їх готовності до ораторської діяльності.

Отже, соціальна значущість проблеми професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, об'єктивна потреба її теоретико-методичного обґрунтування, запит на викладачів із високим рівнем готовності до ораторської діяльності, здатних працювати в різних риторичних контекстах, а також недостатня теоретична розробленість проблеми та її практичне впровадження зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – **«Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача вищого військового навчального закладу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідних робіт Національного університету оборони України «Розвиток теоретичних основ формування лідерського потенціалу військовослужбовців ЗСУ» (державний реєстраційний номер 0119U000680), «Формування психічної стійкості військовослужбовців до бойових умов» (державний реєстраційний номер 0121U110117), Науково-освітнього інноваційного центру суспільних трансформацій «Актуальні проблеми сучасних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0121U111744).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України (протокол № 14 від 28 грудня 2021 року).

Мета дослідження – обґрунтувати теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача, розробити й експериментально перевірити ефективність системи професійної підготовки викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити історико-педагогічний аналіз і з'ясувати стан розробленості проблеми ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти у психолого-педагогічних дослідженнях.

2. Розробити структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти.

3. Виявити та охарактеризувати особливості ораторської діяльності викладача вищого військового навчального закладу.

4. Схарактеризувати структурні компоненти, критерії, показники та виявити рівні готовності викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності.

5. Запропонувати концепцію формування готовності викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності.

6. Обґрунтувати та розробити систему професійної підготовки викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності, експериментально перевірити її ефективність.

7. Розробити та впровадити технологічне забезпечення формування готовності викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка викладачів закладів вищої освіти до ораторської діяльності.

Предмет дослідження – система професійної підготовки викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності.

Провідна ідея дослідження ґрунтується на положенні про те, що професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності потребує визначення теоретико-методичних засад ораторської діяльності, розроблення концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Це вимагає обґрунтування та розроблення системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, характеристики принципів,

визначення організаційно-педагогічних умов і впровадження технологічного забезпечення формування їх готовності до ораторської діяльності.

Концепція дослідження базується на взаємопов'язаних методологічному, структурно-функціональному й технологічному концептах і розумінні ораторської діяльності як динамічної системи цілей, мотивів та свідомої активності оратора, що виявляється в сукупності його дій і потребує риторичних знань, ораторських умінь та професійних властивостей спікера, що системно розвиваються у процесі професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Методологічний концепт визначає дослідження теоретико-методичних засад ораторської діяльності та формування готовності викладачів ВВНЗ до неї на основі суб'єктно-вчинкової (В. Роменець, В. Татенко, А. Фурман) і наративної (В. Фішер) парадигм, що дають змогу вибудувати стратегію впливу оратора на цільову аудиторію та забезпечити обопільне досягнення цілей суб'єктами ораторської діяльності, їх особистісну й професійну трансформацію. Методологічний концепт відображає взаємозв'язок і взаємодію різних підходів до розв'язання означеної проблеми:

- *діяльнісний підхід* дав змогу розглядати ораторську діяльність як особливу активність викладача у професійній діяльності, результатом якої є особистісна й професійна трансформація її суб'єктів; побудувати її структуру, складовими якої визначено мету як джерело активності та безперервного вдосконалення оратора, мотиви як внутрішній рушій, що спонукає до ораторської діяльності, публічний виступ як засіб та основну одиницю ораторської діяльності, риторичні знання, ораторські вміння, дії оратора й комунікаційну стратегію ораторської діяльності; визначити особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ; побудувати коло впливу оратора на цільову аудиторію. Структурні компоненти ораторської діяльності досліджено з єдиних методологічних позицій і в такий спосіб розкрито сутність їх взаємодії. Урахування ідей діялісного підходу уможливило усвідомлення ораторської практики як провідного елемента професійної підготовки викладача й формування готовності до ораторської діяльності;

- *риторичний підхід* дав змогу схарактеризувати архітектоніку ораторської діяльності, проходження етапів реалізації якої стало запорукою усвідомлення викладачами ВВНЗ сутності ораторської діяльності; сформувати портрет викладача як професійного спікера, що визначив риторичні знання, ораторські вміння та професійні властивості оратора, розвиток яких забезпечує ефективність ораторських дій. Риторичний підхід застосовувався для дослідження професійної підготовки до ораторської діяльності засобами формальної, неформальної та інформальної освіти й зокрема активного залучення викладачів ВВНЗ до ораторської практики;

- *системний підхід* означив цілісність проблеми ораторської діяльності викладача, дав змогу зрозуміти тісні взаємозв'язки між підготовкою до публічного виступу, риторичною взаємодією з аудиторією під час промови, зворотним зв'язком, рефлексією та досягненням впливу в ораторській

діяльності. Використання системного підходу спричинено потребою розроблення системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

- *акмеологічний підхід* характеризує розвиток викладача ВВНЗ як професійного спікера на етапах учнівства, творчої активності та ораторської майстерності; засвідчує формування готовності до ораторської діяльності результатом першого етапу; визначає прагнення досягнути наступних етапів професійного розвитку оратора, а також виявлення мотивації до успіху й потреби в досягненнях в ораторській діяльності як показників мотиваційно-цільового критерію готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що засвідчують вмотивованість до досягнення цілей і впливу на цільову аудиторію;

- *технологічний підхід* використано з метою обґрунтування технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, упровадження якого дало змогу розробити рекомендації щодо вдосконалення освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності;

- *реалізація особистісно орієнтованого підходу* сприяла побудові ефективної риторичної взаємодії з цільовою аудиторією завдяки реалізації її потреб і запитів; виявленню індивідуальних характеристик оратора, що забезпечують творче самовираження особистості та формування автентичного ораторського стилю, розкривають неповторне «Я оратора». Особистісно орієнтований підхід дав змогу побудувати індивідуальну траєкторію розвитку викладача як професійного спікера;

- *гуманістичний підхід* дав змогу розглянути проблему формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності з позицій індивідуалізації та гуманізації педагогічного впливу на викладача як на особистість, індивідуальність і суб'єкта ораторської діяльності; виявити знання цільової аудиторії як запоруку завоювання її довіри та розвитку;

- *синергетичний підхід* засвідчив, що процес професійної підготовки до ораторської діяльності триває постійно, самоорганізується викладачем через освітній процес, публічні виступи на різного роду освітніх і наукових заходах, неформальну й інформальну освіту, що забезпечує нелінійність і різновекторність підготовки;

- *реалізація контекстного підходу* передбачала роботу оратора в різних риторичних контекстах щодо цільових аудиторій, типів і видів публічних промов, риторичних ситуацій, виступів на теми як професійного, так і загальноакадемічного спрямування, що сприяло набуттю ораторського досвіду й підвищенню рівня готовності до ораторської діяльності;

- *праксеологічний підхід* використано з метою дослідження підготовки публічного виступу як механізму втілення задуму оратора в комунікаційну стратегію ораторської діяльності для забезпечення доцільності ораторських дій та успішності впливу на цільову аудиторію. Цей підхід уможливив виокремлення особливостей ораторської діяльності викладача ВВНЗ.

Структурно-функціональний концепт полягає в розумінні сутності ораторської діяльності, розробленні її структури й архітекτονіки, виявленні особливостей ораторської діяльності викладача ВВНЗ, визначенні вимог до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності, побудові портрету викладача як професійного спікера, на основі чого обґрунтовано структуру (компоненти) готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, критерії та показники готовності до ораторської діяльності, розроблено концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності відбувається через систему їх професійної підготовки до ораторської діяльності, структурними складовими якої визначено цільову, концептуальну, організаційно-методичну, змістово-технологічну й оцінно-результативну підсистеми.

Технологічний концепт репрезентує змістово-технологічну складову системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності й зокрема технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що базуються на впровадженні в освітній процес ВВНЗ освітнього курсу, ютуб-каналу, особистого сайту викладача, наукових подкастів, ватсап-каналу із застосуванням медійних (лінійних, нелінійних, візуальних, звукових, аудіовізуальних, комунікаційних) і педагогічних (інтерактивних, тренінгових, змішаного навчання) технологій, засобів неформальної та інформальної освіти.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають фундаментальні риторичні вчення Аристотеля, М. Квінтиліана, М. Цицерона, вчення про слово О. Потебні; *теорії* діяльності В. Клименка, С. Максименка, М. Савчина, мовленнєвої діяльності, мовленнєвих кодів Дж. Філіпсена, мовленнєвої акомодатії Г. Джайлза; діяльнісна теорія засвоєння риторичного досвіду; теорія освітньої діяльності А. Фурмана; комунікативні теорії В. Пірса та В. Кронена, ненасильницького спілкування М. Розенберга, символічної конвергенції Е. Борманна, конструктивізму Дж. Делія, принесення користі разом із задоволенням слухачам Е. Каца; теорії аргументації Ф. Емерена і Т. Хафтена, А. Каіро, Д. Грімвейда, Д. Вонг, Р. Косари, візуальної аргументації Е. Тафті, сюжетної інфографіки Н. Холмса; теорії емоцій М. Арнольда та Р. Лазаруса, К. Ізарда, Ліндсея-Хебба; теорії контекстного навчання Н. Дем'яненко, соціального навчання А. Бандури, зниження невизначеності Ч. Бергера, порядку денного М. МакКомбса і Д. Шоу, теорія порогових знань; психологічні теорії особистості Г. Балла, людського буття С. Кауфмана, впливу Р. Чалдині, психофізіологічних механізмів праксису людини В. Клименка; філософсько-психологічні теорії вчинку В. Роменця, В. Татенка; *концепції* О. Хміляра про кодування, передачу й декодування повідомлень і перетворення їх у регулятор дій та вчинків особистості, особистої залученості (зацікавленості) М. Шерифа, мислення й переконань К. Двек, відкритого комунікативного середовища; концепції лідерства служіння Р. Грінліфа, Дж. Максвелла, А. Менегетті; риторичні *положення* Н. Голуб, А. Капської, Л. Мацько, Г. Сагач; теоретичні положення інтеракціоністського підходу до

комунікації П. Вацлавіка, комунікативної моделі Ш. фон Туна, про репрезентативні системи в комунікації Дж. Гріндера та Р. Бендлера, сприйняття інформації аудиторією А. Меграбяна; основні *ідеї* ідентифікації оратора з аудиторією К. Берка; концептуальні *погляди* на творчість В. Клименка, Л. Міщихи, В. Моляко, Р. Мея, С. Сисоевої.

Для досягнення поставленої мети й виконання завдань дисертаційного дослідження використано комплекс **методів**:

теоретичних – аналіз, синтез, порівняння та систематизацію наукових джерел – для формування наукового апарату, визначення сутності основних понять дослідження, з'ясування теоретико-методичних засад ораторської діяльності викладача; історико-педагогічний аналіз – для вивчення розвитку риторичного вчення з доби Античності до сьогодення; теоретичний і порівняльний аналіз, структурування й узагальнення – для розроблення структури та архітекτονіки ораторської діяльності викладача, структури готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, обґрунтування концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; аналіз ораторської практики в освітньому й військовому середовищі – для виявлення особливостей ораторської діяльності викладача ВВНЗ; порівняльний аналіз ораторської діяльності професійних ораторів – для формування портрету викладача як професійного спікера, визначення критеріїв і показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; моделювання – для розроблення системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності та технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; прогнозування – для встановлення перспективних напрямів професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

емпіричних – контент-аналіз документів (освітньо-наукових програм, навчальних планів, робочих програм освітніх компонентів) – для вивчення змісту професійної підготовки до ораторської діяльності у ВВНЗ; педагогічне спостереження, анкетування, тестування – для визначення рівнів готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; ретроспективний аналіз власного педагогічного досвіду автора, педагогічний експеримент (пілотний, констатувальний, формувальний, контрольний етапи) – для виявлення рівнів і динаміки готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, розроблення та перевірки ефективності системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

статистичних – описову статистику, кількісний і якісний аналіз емпіричних даних, кореляційний та порівняльний аналіз (*r*-Пірсона для визначення розміру ефекту досліджуваних показників, *t*-критерій Стюдента, *U*-критерій Манна–Уїтні для аналізу величини зсуву значень шкал у залежних групах) – для оброблення результатів педагогічного експерименту, оцінювання ефективності професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Отримані результати оброблено за допомогою стандартизованого пакета статистичних програм IBM SPSS Statistics 23.0 та офісних додатків Microsoft Excel.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше:*
теоретично обґрунтовано та розроблено систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що містить взаємопов'язані цільову, концептуальну, організаційно-методичну, змістово-технологічну й оцінно-результативну підсистеми;

обґрунтовано теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача ВВНЗ, визначено закономірності ораторської діяльності (управління аудиторією в публічному виступі, дзеркальне відображення у взаємодії оратора й аудиторії, системність впливу оратора на цільову аудиторію, розвиток суб'єктів ораторської діяльності, публічний виступ як освітній вчинок);

виявлено особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ; сформовано портрет викладача ВВНЗ як професійного спікера; розкрито зміст етапів його розвитку (учнівства, творчої активності, ораторської майстерності);

введено поняття «ораторське поле», «комунікаційна стратегія ораторської діяльності», «освітнє середовище ВВНЗ, сприятливе для ораторської діяльності»;

з'ясовано сутність понять «готовність викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «рівень готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «система професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «організаційно-педагогічні умови формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності», «технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності»;

розроблено структуру готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності (мотиваційний, світоглядний, автентичний, комунікативний, діяльнісний компоненти), визначено критерії (мотиваційно-цільовий, світоглядно-пізнавальний, автентично-творчий, комунікативно-емоційний, діялісно-рефлексивний), показники та рівні (творчий, інтеріоризований, конструктивний, репродуктивний) готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

запропоновано концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, що ґрунтується на діялісно-риторичному, компетентнісному, системному, технологічному, особистісно орієнтованому, гуманістичному, синергетичному, контекстному, праксеологічному, індивідуально-творчому методологічних підходах і принципах професійної підготовки до ораторської діяльності (особистісної зорієнтованості професійної підготовки до ораторської діяльності, цілісності та інтеграції, зв'язку теорії з практикою, міцності, відповідальності, риторичної взаємодії та кооперації, усвідомленого й активного навчання, проактивної рефлексії, емоційної залученості);

обґрунтовано технологічне забезпечення та виокремлено організаційно-педагогічні умови (створення освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності; залучення до ораторської практики; оптимізація змісту професійної підготовки до ораторської діяльності; забезпечення професійної

підготовки до ораторської діяльності засобами неформальної та інформальної освіти; забезпечення систематичності й безперервності активного навчання) формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності;

уточнено: сутність понять «ораторська діяльність», «риторика», «ораторське мистецтво», «красномовство», «риторизація освітньої діяльності», «публічний виступ», «ораторський стиль»; підходи до змісту, структури й архітекτονіки ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти, риторичних жанрів (жанрів публічного мовлення), класифікації публічних промов викладача ВВНЗ, етапів підготовки до публічного виступу; вимоги до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності, soft skills і hard skills оратора, чинники сприйняття викладача та публічної промови;

подальшого розвитку набули: наукові уявлення про зміст ораторської діяльності викладача, ідеї та положення риторизації освітньої діяльності, риторичної освіченості й розвитку викладача як професійного спікера, методологічні засади розвитку риторики, форми та методи професійної підготовки викладача до ораторської діяльності.

Практичне значення результатів дослідження полягає у впровадженні системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності й апробації технологічного забезпечення та організаційно-педагогічних умов формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; розробленні та впровадженні на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти освітнього курсу «Сучасна педагогічна риторика», програма якого органічно поєднує лекції, публічні виступи, практичні заняття з елементами тренінгу, творчі завдання, завдання для самостійної роботи; розробленні й реалізації ютуб-каналу «Риторика лідера», електронного навчального курсу «Сучасна педагогічна риторика», сайту «Риторика успіху справжнього лідера», серії наукових подкастів із риторики, ватсап-каналу «Лідерство, риторика, успіх»; розробленні та реалізації в освітньому процесі навчальних програм «Сучасна педагогічна риторика» (на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальностями 253 Військове управління (за видами збройних сил), 254 Забезпечення військ (сил), 255 Озброєння та військова техніка, 263 Цивільна безпека, 011 Освітні, педагогічні науки, 017 Фізична культура і спорт, 053 Психологія, 081 Право, 122 Комп'ютерні науки, 126 Інформаційні системи та технології) та «Академічна риторика» (на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю А1 Освітні науки), навчально-методичного посібника «Сучасна педагогічна риторика», науково-популярного видання «Надихаюча книжка Українського Захисника».

Результати дослідження можуть бути застосовані викладачами ВВНЗ і закладів вищої освіти, тренерами, риторами, ораторами з метою підвищення ефективності професійної підготовки до ораторської діяльності, у підготовці викладачів (офіцерів) під час викладання курсів «Академічна риторика», «Військова риторика», «Ораторське мистецтво», «Педагогічна риторика», «Педагогічна майстерність»; у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників.

Результати дисертаційного дослідження **впроваджено** у практику організації освітнього процесу Військової академії (м. Одеса) (довідка № 2/31/10 від 29.05.2024), Національного університету оборони України (акт від 10.06.2024), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 350/176/9-278/27 від 12.11.2024), Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (акт № 2/88/59 від 09.12.2024), Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (акт № 31/88 від 27.12.2024), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (довідка № 738/9483 від 04.07.2025), Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (акт від 28.04.2025); у процес інформальної освіти науково-педагогічних працівників кафедри військової підготовки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (довідка № 461 від 11.06.2024), Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (довідка № 1056/460/2743 від 08.11.2024), кафедри військової підготовки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка № 128 від 17.04.2025); у процес підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Київського інституту Національної гвардії України (довідка від 04.04.2024); у діяльність Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України (довідка № 2699 від 02.01.2025), Тренінгового центру прокурорів України (довідка № 07-18/680 від 06.05.2025).

Особистий внесок здобувача. Розроблені автором наукові положення дисертації та отримані емпіричні дані є самостійним внеском у дослідження теоретико-методичних засад ораторської діяльності викладача ВВНЗ, проблеми професійної підготовки до ораторської діяльності. У статтях [16] дисертанткою описано методи, що застосовуються в ораторській діяльності під час викладання психологічних і педагогічних дисциплін у ВВНЗ; [23] – виокремлено критерії оцінювання публічного виступу та ефективності дій оратора, визначено переваги аналізу ораторської практики професійних спікерів і значення рефлексії в ораторській діяльності; [32] – інтерпретовано результати анкетування для оцінювання рівня інтенсифікації освітнього процесу завдяки впровадженню різних видів інформаційних технологій (комунікативний аспект); [33] – розкрито вплив фейкової інформації на емоційну сферу особистості, потреби й мотиви слухача; [34] – вивчено аспект впливу професійного спілкування з пацієнтом на емоційне вигорання лікаря, зміст емпатійного мовлення лікарів-інтернів (військових лікарів) у процесі професійної підготовки на клінічних кафедрах медичного навчального закладу; [35] – розроблено рекомендації для забезпечення ефективності управлінської комунікації в командній взаємодії. У тезах [44] доробок автора полягає у визначенні принципів ораторського мистецтва, що лежать в основі публічного виступу викладача; [49] – виділенні властивостей особистості, що сприяють розвитку внутрішньої педагогічної техніки викладача; [50] – декодуванні голосу лектора для сприйняття мовленнєвого повідомлення; [73] – характеристиці викладача як лідера у ВВНЗ. У навчальному посібнику [78]

дисертантці належить розробка тем, присвячених іміджу військового керівника та лідерству в малій соціальній групі. У Надихаючій книжці Українського Захисника [82] автором дібрано мотиваційні цитати, спрямовані на підтримку військовослужбовців.

Розробки та ідеї, що належать співавторам, у дисертації не використовуються.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні результати роботи представлено в доповідях, повідомленнях і лекціях:

на наукових конференціях, семінарах, форумах, воркшопах:

міжнародних: «Інформаційні технології в освіті, науці і виробництві» (Луцьк, 2017, 2025), «Соціально-психологічний портрет військового професіонала» (Житомир, 2017), «Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої та професійної освіти» (Кам'янець-Подільський, 2018), «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України» (Київ, 2019), «Виклики та парадокси соціальної взаємодії в постмодерному світі: лінгвістичний та психологічний аспекти» (Луцьк, 2019), «Щастя та сучасне суспільство» (Львів, 2020, 2023), «Сучасна війна: гуманітарний аспект» (Харків, 2020, 2024), «Наука та дигіталізація в полза на бізнеса, образованіето и туризма» (Албена, Бългaрия, 2020), «Інноваційні технології у військовій освіті» (Одеса, 2021), «Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України» (Хмельницький, 2021), «Trends in the development of practice and science» (Oslo, Norway, 2021), «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (Київ, 2022), «Здобутки та досягнення прикладних і фундаментальних наук ХХІ століття» (Черкаси, 2022), «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 2022, 2024), «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану» (Хмельницький, 2022), «Детермінанти посилення ролі освіти у повоєнному відновленні України» (Чернігів, 2023), «Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану» (Чернігів, 2023), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 2023), «Код щастя українців: соціально-психологічні ресурси життєстійкості» (Київ, 2023), «Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану» (Львів, 2023), «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (Суми, 2024, 2025), «Професійна освіта в Україні та світі в умовах євроінтеграційних викликів і цивілізаційних змін ХХІ століття» (Переяслав, 2024), «Детермінанти відновлення та розвитку України» (Київ, 2025);

всеукраїнських: «Педагогічна наука в Україні за роки незалежності: здобутки, прорахунки, перспективи» (Херсон, 2017), «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2019), «Сучасні підходи та перспективи професійного

розвитку фахівців соціономічних професій» (Вінниця, 2020), «Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України» (Хмельницький, 2020), «Лідерство і обдарованість: сучасний науковий дискурс і освітня практика» (Київ, 2024), «Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах» (Київ, 2024), «Інновації та безпека: науковий дискурс» (Хмельницький, 2024), «Філософія культурно-мистецької освіти» (Київ, 2025);

відомчих: «Науково-методичні засади професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» (Київ, 2018), «Стратегія реформування організації цивільного захисту. Цивільний захист України: сучасний стан, здобутки, проблеми, перспективи розвитку» (Київ, 2018), «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2018), «Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах» (Київ, 2020, 2022, 2023), «Наука. Інновації. Якість» (Харків, 2022), «Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України» (Київ, 2025);

всеукраїнському науково-популярному заході «Ніч молодіжної науки в умовах війни» (Київ, 2024);

навчально-методичних зборах керівного складу, наукових та науково-педагогічних працівників, осіб офіцерського складу Військової академії (м. Одеса) (Одеса, 2020, 2022), Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова (Житомир, 2021), Національного університету оборони України (Київ, 2021, 2022); з офіцерсько-педагогічним складом Навчально-оздоровчого комплексу Київського військового ліцею імені Івана Богуна (Боярка, 2024, 2025);

гостьових лекціях у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка (Київ, 2020, 2024), Київському військовому ліцеї імені Івана Богуна (Київ, 2024), Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова (Київ, 2024), Краматорському фаховому коледжі промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії (Вінниця, 2024), Київському фаховому коледжі туризму та готельного господарства (Київ, 2024), Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (Суми, 2025);

засіданні Ради молодих учених при МОН України (Київ, 2024);

школі молодого викладача/науковця (Київ, 2024);

в освітніх проєктах «Кампус ученого» (2024) та «Онлайн-лекторій» (2024) від Ради молодих учених при МОН України;

на засіданнях кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (2017–2025), кафедри соціальної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (2023–2025).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему «Профілактика сімейної депривації вихованців інтернатних закладів спортивного профілю» за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка

захищено у 2015 році в Київському університеті імені Бориса Грінченка. Її положення та висновки в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Зміст та основні результати дисертаційного дослідження викладено у 85 публікаціях (із них 73 – одноосібні), а саме: одноосібна монографія, розділ в колективній монографії; підручник; 27 статей у наукових фахових педагогічних виданнях України; 5 статей у закордонних наукових періодичних виданнях, із яких 3 індексуються міжнародною наукометричною базою WoS та 1 – Scopus і WoS; 39 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, семінарів, форумів, воркшопів; 11 наукових праць, що додатково відображають наукові результати (розділ у міжнародній монографії, навчальний та навчально-методичний посібники, 2 навчальні програми, 2 методичних рекомендацій і практикум, стаття в енциклопедії та стаття в науковому періодичному виданні України, науково-популярне видання; а також 8 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, анотації, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (650 найменувань, із них 174 – іноземними мовами), шести додатків на 30 сторінках. Робота містить 26 таблиць, 41 рисунок. Загальний обсяг дисертації становить 618 сторінок, із них 486 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь розробленості проблеми, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, провідну ідею й концепцію дослідження, теоретико-методологічну основу та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У *першому розділі* – «**Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти**» – здійснено історико-педагогічний аналіз тлумачення понять «риторика», «ораторське мистецтво» та «красномовство» в педагогічній діяльності викладача закладу вищої освіти; проведено дефінітивний аналіз і розроблено структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти.

Аналіз наукових досліджень із проблеми риторизації (Д. Будянський, Н. Голуб, В. Нищета, О. Семеног) дав підстави виокремити поняття *риторизації освітньої діяльності* й тлумачити його як активне використання риторичних знань та ораторських умінь із метою побудови ефективної взаємодії з цільовою аудиторією, успішної підготовки й виголошення публічних промов різних типів і видів, продуктивного педагогічного спілкування, створення відкритого комунікативного середовища в освітньому просторі.

Виявлено, що основне місце в риторичній освіченості та формуванні викладача як риторичної особистості й оратора посідає риторика, підвалини якої закладено Аристотелем (трактат «Риторика»), М. Квінтіліаном («Риторичні настанови» у 12 книгах) і М. Цицероном («Про ораторське мистецтво»). Її розвиток у добу Античності та занепад у часи Середньовіччя через значний вплив релігії й церкви (набуття риторикою рис гомілетики) не завадили їй стати обов'язковою дисципліною в університетах.

Обмірковування та аналіз історичних аспектів розвитку риторики від доби Античності до сьогодення дають підстави розглядати її як науку про ораторське мистецтво й красномовство та засвідчують два напрями розвитку: аргументативний (започатковує Х. Перельман, ґрунтуючись на теорії аргументації) та лінгвістичний (започатковує Р. Барт, пов'язуючи риторику із семіотикою). Систематизація філософських і психолого-педагогічних знань дала змогу запропонувати нові підходи до розуміння риторики, ораторського мистецтва та красномовства, визначити їх роль у педагогічній діяльності викладача закладу вищої освіти.

Риторику тлумачено як науку, що вивчає закони й особливості ефективного публічного мовлення, підготовки та виголошення публічної промови з метою досягнення бажаного інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію; науку, що встановлює закономірності ораторської діяльності та публічного мовлення особистості; освітній компонент, спрямований на формування готовності особистості до ораторської діяльності й ведення ефективного публічного мовлення.

Аргументовано нетотожність понять «ораторське мистецтво» та «красномовство» в риторичній теорії і практиці. *Ораторське мистецтво* трактовано як мистецтво підготовки й виголошення публічної промови з метою досягнення бажаного інформаційного, когнітивного, емоційного та мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію; мистецтво впливу оратора на цільову аудиторію через публічний виступ. *Красномовство* визначено як уміле (доцільне) використання вербальних і невербальних засобів мовлення, володіння культурою (правильність, точність, логічність, ясність, чистота, багатство, виразність, доречність, відсутність мовних помилок) і технікою (дихання, голос, дикція, орфоепія) мовлення. Доведено вагому роль невербальних засобів у мовленнєвому впливі оратора на цільову аудиторію (М. Коццоліно, А. Меграбян, М. Непп, О. Хміляр, Дж. Холл).

Проведено дефінітивний аналіз і систематизовано підходи до розуміння науковцями мовленнєвої, комунікативної, риторичної діяльності викладача. *Ораторську діяльність* визначено вагомою складовою професійної діяльності викладача та розглянуто як динамічну систему цілей, мотивів і свідомої активності оратора, що виявляється в сукупності його дій на основі риторичних знань та ораторських умінь, спрямованих на досягнення мети публічного виступу шляхом інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу на цільову аудиторію.

Спираючись на аналіз концептуальних підходів В. Клименка, С. Максименка, М. Савчина до структури діяльності, побудовано *структуру ораторської діяльності*, складовими компонентами якої виділено *мету* як джерело активності та безперервного вдосконалення оратора, *мотиви* як внутрішній рушій, що спонукає до ораторської діяльності, *публічний виступ* як засіб та основну її одиницю, *риторичні знання*, *ораторські вміння*, *дії* оратора, *комунікаційну стратегію*.

Комунікаційну стратегію ораторської діяльності репрезентовано як спрямованість системи публічних виступів викладача на забезпечення створення, передачі та правильного декодування інформаційного контенту, перетворення його в сукупність знань, умінь і дій аудиторії для розв'язання професійних завдань.

Розроблено *архітектуру ораторської діяльності*, що містить чотири взаємопов'язані етапи, які відображають систему ораторських дій, що забезпечують її ефективність і результативність, реалізацію комунікаційної стратегії: підготовка до публічного виступу, публічний виступ, зворотний зв'язок, рефлексія оратора.

Публічний виступ (публічну промову) розглянуто в авторському тлумаченні як ораторське та інформаційно-енергетичне утворення монологічної форми, що виголошується перед цільовою аудиторією у взаємодії з нею засобами вербального й невербального мовлення з метою досягнення бажаного ефекту через інформаційний, когнітивний, емоційний і мотиваційний вплив.

Виявлено *чинники сприйняття викладача та публічної промови*: зацікавленість оратора у виступі та роботі з цільовою аудиторією, зниження невизначеності й підвищення прогнозованості поведінки суб'єктів ораторської діяльності, сформоване ораторське поле. *Ораторське поле* інтерпретовано як інформаційно-енергетичний, позитивно емоційно заряджений комунікативний простір, що сприяє зацікавленості слухачів у взаємодії з оратором, створює інформаційно-почуттєвий вимір передачі та сприйняття знань, перетворення їх у свідомий регулятор дій і вчинків особистості.

У *другому розділі* – **«Методологічні засади професійного виміру ораторської діяльності викладача ВВНЗ»** – обґрунтовано методологічні засади ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти, визначено вимоги та особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ, проаналізовано ораторську діяльність викладача як професійного спікера у ВВНЗ.

Обґрунтовано *методологічні засади ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти*, що являють собою сукупність фундаментальних теорій, базових концепцій, ідей, підходів, закономірностей, на яких ґрунтується ораторська діяльність. Дослідження ораторської діяльності реалізовано в межах суб'єктно-вчинкової (В. Роменець, В. Татенко, А. Фурман) та наративної (В. Фішер) парадигм, що потребувало застосування діяльнісного, риторичного, акмеологічного, системного, технологічного, особистісно орієнтованого, гуманістичного, синергетичного, контекстного, праксеологічного підходів.

Визначено *вимоги до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності*: об'єктивні (риторична підготовка, активне навчання,

hard skills оратора, створення відкритого комунікативного середовища, розробка сучасного освітнього контенту) та суб'єктивні (soft skills оратора, суб'єктність і вчинковість, позитивний педагогічний імідж, служіння слухачам, професійне самоздійснення у процесі ораторської діяльності).

Установлено, що hard skills оратора (уміння виступати публічно: говорити красиво, зрозуміло, доступно, переконливо; інформаційна грамотність; цифрова грамотність; уміння навчатися; уміння управляти власною енергією; уміння створювати нові виклики) становлять основу ораторської та педагогічної майстерності, створення викладачем сучасного освітнього контенту, цікавого для цільової аудиторії, й креативного навчального контенту, досягнення успіху в освітній діяльності.

З'ясовано вагому роль soft skills оратора (лідерство, уміння атракції (бути привабливим і позитивно сприйнятим на емоційному рівні), адаптивність, уміння будувати комунікативну взаємодію очно, віддалено та змішано, уміння слухати й чути, емоційний інтелект) у побудові ефективної риторичної взаємодії з цільовою аудиторією на основі взаємосприйняття, взаємодовіри та взаєморозуміння, посиленні емоційного й мотиваційного впливу на неї, сприйнятті як особистості спікера, так і контенту публічного виступу.

Установлено, що ораторська діяльність викладача ВВНЗ вирізняється, по-перше, різноманітністю потенційних аудиторій, які здебільшого характеризуються достатнім або високим рівнем професійної підготовленості, значним досвідом військової служби, досвідом виконання бойових завдань, досвідом науково-педагогічної (наукової) діяльності, високим статусом і займаними керівними посадами у ЗСУ та інших складових Сил оборони України; по-друге, специфікою публічних виступів, поширених у середовищі ВВНЗ, бойових умовах або ж пов'язаних з особливостями військової служби та військово-професійної діяльності; по-третє, підготовкою військових лідерів, оскільки лідерство означено важливим фактором національної безпеки й інтеграції України до європейської та північноатлантичної спільноти.

Аналіз підходів Г. Сагач, В. Самохіної, М. Препотенської, Т. Яхонтової дав змогу уточнити питання родів/видів/жанрів ораторського мистецтва й апелювати до *риторичних жанрів* (жанрів публічного мовлення), а саме: академічного, наукового, військового, дипломатичного, ділового, соціально-політичного, юридичного, соціально-побутового, церковно-богословського (гомілетичного), полемічного, медійного. Установлено, що викладач ВВНЗ працює у спектрі академічного, наукового, військового, полемічного, медійного жанрів. Запропоновано класифікацію публічних промов викладача ВВНЗ: інформаційні, переконливі, протокольно-етикетні, бойові.

Виокремлено *особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ*: чіткість, лаконічність, змістовність, переконливість і натхненність висловлювань; різновекторність знань викладача; довіра до НПП, заснована на лідерстві та героїчному досвіді в бойових умовах; статусність і кваліфікованість цільової аудиторії; емоційна відстань між оратором та аудиторією; медійність сучасного викладача.

Розроблено *портрет викладача ВВНЗ як професійного спікера*, що органічно поєднує світоглядну, знаннєву, мисленнєву, емоційно-вольову, енергетичну, особистісну й діяльнісну складові. Ключовими характеристиками особистості оратора визначено риторичні знання, ораторські вміння, лідерську позицію, ораторські звички, ораторський стиль, емоційний інтелект, високий енергопотенціал, дизайн-мислення, світогляд дослідника, автентичність особистості.

Ораторський стиль презентовано як гармонійне поєднання в ораторській діяльності автентичних рис спікера, застосованих ним ораторських технік і прийомів, засобів вербального й невербального мовлення, способів побудови та викладу контенту виступу й досягнення мети, що в естетичній єдності виражаються у процесі роботи з аудиторією, характеризують індивідуальність оратора та вирізняють його серед інших.

У *третьому розділі – «Концептуалізація формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності»* – розроблено структуру готовності та концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, описано методику дослідження формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, проаналізовано результати оцінювання готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності на констатувальному етапі педагогічного експерименту.

Визначено основні положення концепції формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності має здійснюватися у процесі професійної підготовки на основі науково обґрунтованої системи, визначених організаційно-педагогічних умов і принципів, розробленого та впровадженого технологічного забезпечення. *Формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності* схарактеризовано як процес поетапного, лонгітюдного накопичення показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Установлено, що *професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності* спрямована на професійний розвиток оратора, формування мотивації та потреби в досягненнях в ораторській діяльності, розвиток риторичних знань, ораторських умінь і професійних властивостей спікера, опанування етапів здійснення ораторської діяльності, оволодіння практичними інструментами ораторського мистецтва й красномовства. Розкрито *зміст професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності*, який має базуватися на вивченні риторики, залученні до ораторської практики та активного навчання з метою розвитку викладача як професійного спікера. Установлено, що *ораторська практика* має відображати архітектуру ораторської діяльності й бути спрямованою на роботу оратора в різних риторичних контекстах, що сприятиме набуттю ораторського досвіду в побудові ораторського поля, реалізації комунікаційної стратегії ораторської діяльності та здійснення інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію. *Форми та методи професійної підготовки до ораторської діяльності* відображають специфіку ораторської діяльності в освітньому й військовому середовищі, спрямовані на

формування мотиваційного, світоглядного, автентичного, комунікативного та діяльнісного компонентів готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Виявлено, що *результатом професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності* має стати готовність до неї на основі розвинених риторичних знань, ораторських умінь і професійних властивостей спікера. Досягнення ефективності професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності можливе за умови гармонійного поєднання в ній засобів формальної, неформальної та інформальної освіти, оцінюється за позитивною динамікою сформованості показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Готовність викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначено як інтегративне особистісне утворення, що характеризується сформованістю показників мотиваційно-цільового, світоглядно-пізнавального, автентично-творчого, комунікативно-емоційного, діялісно-рефлексивного критеріїв і виявляється в риторичній підготовленості до ефективного виконання риторичних завдань, риторичної взаємодії у процесі ораторської діяльності, інформаційного, когнітивного, емоційного та мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію.

У розділі обґрунтовано *структуру готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності* (мотиваційний, світоглядний, автентичний, комунікативний, діялісний компоненти), визначено критерії та показники готовності до ораторської діяльності: мотиваційно-цільовий (мотивація до успіху, потреба в досягненнях), світоглядно-пізнавальний (риторичні знання, світогляд дослідника, ораторські звички), автентично-творчий (автентичність, упевненість у собі, креативність), комунікативно-емоційний (комунікабельність, комунікативна толерантність, емоційний інтелект), діялісно-рефлексивний (лідерська позиція, ораторські вміння, рефлексивність).

Рівень готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності схарактеризовано як ступінь сформованості показників готовності до ораторської діяльності та їх прояву в поведінці спікера, що засвідчує ефективність його дій, досягнення цілей і впливу в ораторській діяльності. Здійснено змістову характеристику рівнів готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, а саме: творчого, інтеріоризованого, конструктивного, репродуктивного. *Творчий рівень* проявляється через стійку мотивацію до успіху, високу потребу в досягненнях, креативність, оригінальність в ораторській діяльності, автентичне виявлення творчої індивідуальності оратора. *Інтеріоризований рівень* розглянуто через інтеріоризацію кращих зразків ораторських дій, отриманого досвіду ораторської практики і зворотного зв'язку від риторів й цільових аудиторій. *Конструктивний рівень* характеризується внесенням змін в алгоритми чи зразки ораторських дій, здатністю їх адаптувати до нових умов ораторської діяльності. На *репродуктивному рівні* оратор відтворює засвоєні знання, діє за зразком у звичних риторичних ситуаціях, виконує завдання за певними алгоритмами чи інструкціями.

Розроблено *методику дослідження формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності*. Педагогічний експеримент проведено в чотири етапи (пілотний, констатувальний, формувальний, контрольний) протягом 2019–2025 рр. Експериментальною базою дослідження стали ВВНЗ Міністерства оборони України: Військова академія (м. Одеса), Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Національний університет оборони України, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Основну вибірку досліджуваних склали викладачі ВВНЗ – офіцери, які мають оперативний/стратегічний рівень військової освіти – здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти таких спеціальностей: 253 Військове управління (за видами збройних сил), 254 Забезпечення військ (сил), 255 Озброєння та військова техніка, 263 Цивільна безпека, 011 Освітні, педагогічні науки, 053 Психологія, 081 Право, 122 Комп'ютерні науки, 126 Інформаційні системи та технології. Гетерогенність вибірки за різними спеціальностями й професійними спеціалізаціями, віковими характеристиками (31–52 роки), досвідом служби (10–35 років) офіцерів забезпечила зовнішню валідність отриманих результатів. Водночас така репрезентативність вибірки уможливила якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

На пілотному етапі педагогічного експерименту з'ясовано рівень риторичної підготовленості офіцерів через оцінювання риторичних знань та ораторських умінь. У переважної більшості досліджуваних виявлено репродуктивний (46 % осіб) та конструктивний (38 % осіб) рівні. На інтеріоризованому рівні знаходиться 12 %, творчому – лише 4 % офіцерів. Результати пілотного етапу експерименту засвідчили потребу в подальших експериментальних діях.

У результаті контент-аналізу навчально-методичної документації (освітньо-наукових програм (далі – ОНП), навчальних планів підготовки докторів філософії, робочих програм дисциплін) ВВНЗ зафіксовано наявність освітнього компонента, що забезпечує професійну підготовку викладача до ораторської діяльності й розвиток його як професійного спікера, лише у двох ОНП одного ВВНЗ (Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут), де він є нормативним, і чотирьох ОНП іншого ВВНЗ (Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного), де він є вибіркоvim. Аналіз робочих програм дав змогу встановити, що підготовка викладача до ораторської діяльності має переважно теоретичну спрямованість, недостатньо уваги приділяється практичним заняттям із розвитку ораторських умінь і професійних властивостей спікера. Натомість в іноземних ВВНЗ (Академія керівних кадрів Збройних сил Німеччини, Військова академія США (West Point)) викладаються курси, присвячені комунікації, переконливій комунікації, стратегічній комунікації.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту застосовано низку стандартизованих (тест-опитувальник мотивації досягнення А. Меграбяна, опитувальник «Потреба в досягненнях», опитувальник

автентичності М. Керніса та Б. Голдмана, багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність», опитувальник для визначення рівня рефлексії міжособистісної взаємодії Т. Пушкар, методика діагностики комунікативної толерантності В. Бойка, методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла), модифікованих (методика дослідження креативності, методика визначення ефективності лідерства, тест упевненості в собі) та авторських (опитувальник оцінювання риторичних знань, анкета «Світогляд дослідника та професійні ораторські звички») методик.

Виявлено, що у значної кількості викладачів ВВНЗ, а саме 39,98 % переважає конструктивний рівень готовності до ораторської діяльності. Інтеріоризований рівень продемонстрували 26,57 % досліджуваних, репродуктивний – 20,24 %, а на творчому рівні знаходиться лише 13,21 % офіцерів. Отримані дані підтвердили потребу в розробленні та впровадженні в освітній процес ВВНЗ на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти системи професійної підготовки до ораторської діяльності й зокрема технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

У четвертому розділі – **«Система професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності»** – схарактеризовано складові системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, визначено організаційно-педагогічні умови й розроблено технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Професійну підготовку викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності розкрито як цілеспрямований процес формування системи риторичних знань, ораторських умінь і професійних властивостей спікера, що забезпечують ефективність ораторських дій викладача в різних комунікативних умовах та риторичних контекстах ораторської діяльності.

Систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначено як динамічну сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих підсистем, що реалізуються в єдності мети, завдань, підходів, принципів, організаційно-педагогічних умов, авторського контенту, технологічного забезпечення, критеріального апарату та прогнозованого результату формування готовності до ораторської діяльності. Розроблено та впроваджено систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності (рис. 1) і структуровано через п'ять підсистем: цільову, концептуальну, організаційно-методичну, змістово-технологічну та оцінно-результативну.

Цільова підсистема визначає соціальний запит на підготовку викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, здатних ефективно працювати в умовах сучасних викликів і загроз, у різних риторичних контекстах, медіапросторі та з особливими цільовими аудиторіями, упроваджувати зміни й діяти на засадах військового лідерства; цільове замовлення на підготовку здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за визначеними у ВВНЗ спеціальностями; мету (формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності) й завдання професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

ЦІЛЬОВА ПІДСИСТЕМА

Соціальний запит	⇒	підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, здатних ефективно працювати в умовах сучасних викликів і загроз, у різних риторичних контекстах, медіапросторі та з особливими цільовими аудиторіями, упроваджувати зміни й діяти на засадах військового лідерства
Цільове замовлення	⇒	підготовка викладачів ВВНЗ на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальностями: 253 Військове управління (за видами збройних сил), 254 Забезпечення військ (сил), 255 Озброєння та військова техніка, 263 Цивільна безпека, 011 Освітні, педагогічні науки, 017 Фізична культура і спорт, 053 Психологія, 081 Право, 122 Комп'ютерні науки, 126 Інформаційні системи та технології
Мета	⇒	формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності
Завдання	⇒	прогнозування змісту, форм, методів і засобів професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; виявлення та впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; розроблення технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності

КОНЦЕПТУАЛЬНА ПІДСИСТЕМА

Методологічні підходи	⇒	діяльнісно-риторичний, компетентнісний, системний, технологічний, особистісно орієнтований, гуманістичний, синергетичний, контекстний, праксеологічний, індивідуально-творчий
Принципи	⇒	особистісної зорієнтованості професійної підготовки до ораторської діяльності, цілісності та інтеграції, зв'язку теорії з практикою, міцності, відповідальності, риторичної взаємодії та кооперації, усвідомленого й активного навчання, проактивної рефлексії, емоційної залученості

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ПІДСИСТЕМА

ЗМІСТОВО-ТЕХНОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Авторський контент

- підручник «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи»;
- монографія «Ораторська діяльність викладача: теорія та практика»;
- навчальна програма «Сучасна педагогічна риторика»;
- навчально-методичний посібник «Сучасна педагогічна риторика»;
- практикум «Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації»;
- електронний навчальний курс «Сучасна педагогічна риторика»;

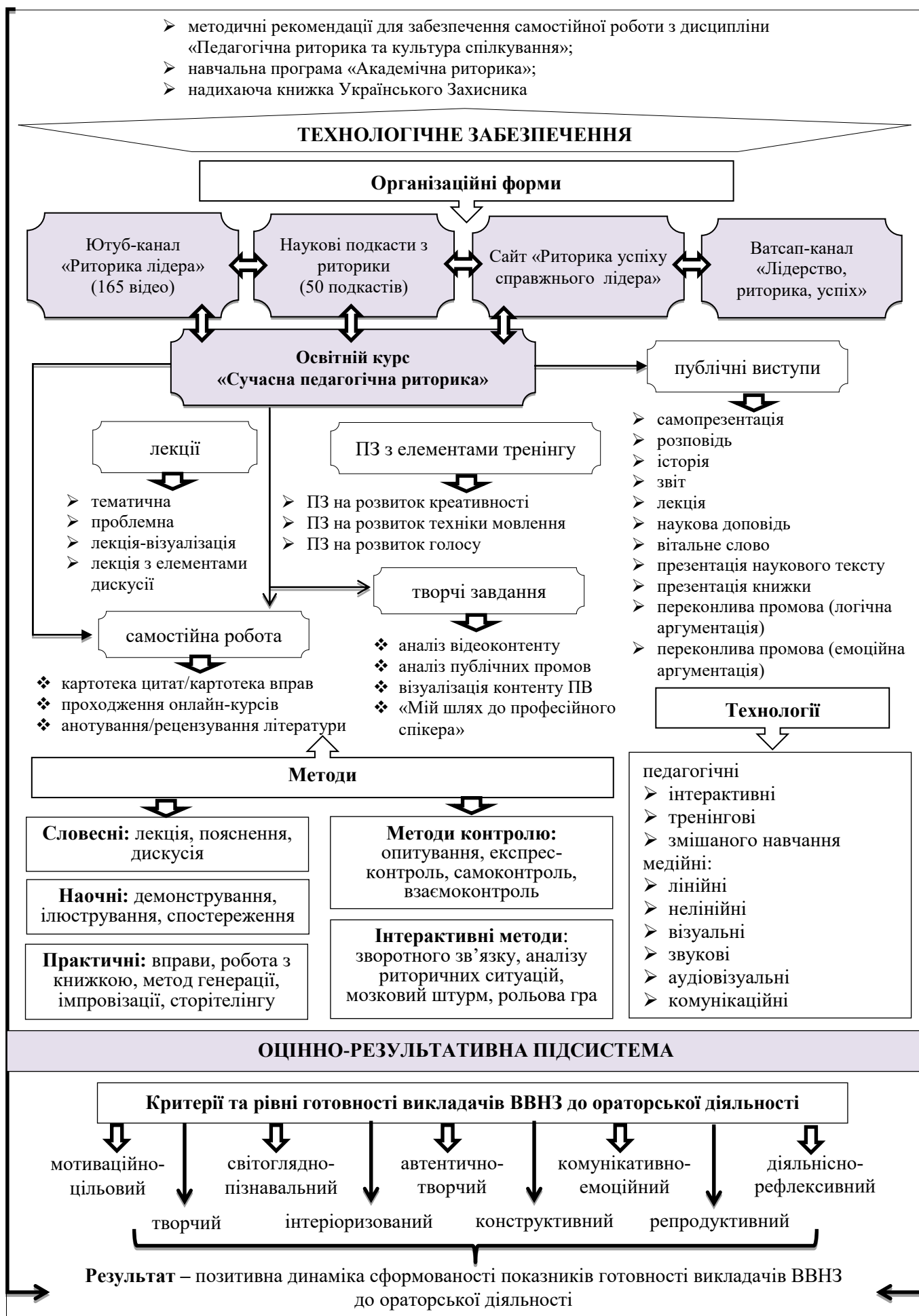

Рис. 1. Модель системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності

Концептуальна підсистема розкриває методологічні підходи, на теоретичних положеннях яких ґрунтується професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, та визначає принципи, а саме: особистісної зорієнтованості професійної підготовки до ораторської діяльності, цілісності та інтеграції, зв'язку теорії з практикою, міцності, відповідальності, риторичної взаємодії і кооперації, усвідомленого й активного навчання, проактивної рефлексії, емоційної залученості.

Організаційно-методична підсистема визначає організаційно-педагогічні умови та етапи формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності (діагностично-мотиваційний, квазіпрофесійний, оцінно-рефлексивний, етап первинної післядії).

Змістово-технологічна підсистема розкриває зміст професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, охоплює авторський контент і технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Зміст професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності реалізовано в навчальній програмі освітнього курсу «Сучасна педагогічна риторика» з використанням однойменного відеокурсу, розміщеного на ютуб-каналі «Риторика лідера», однойменного електронного навчального курсу, розміщеного на платформі Moodle, наукових подкастів із риторики, сайту «Риторика успіху справжнього лідера», ватсап-каналу «Лідерство, риторика, успіх».

Оцінно-результативна підсистема відображає критеріальні засади (критерії, показники, рівні сформованості) готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності та результат їх професійної підготовки до ораторської діяльності (позитивна динаміка сформованості показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності).

Формувальний етап педагогічного експерименту проведено зі здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти першого року навчання. Протягом 2020–2025 рр. у ньому взяло участь 225 ад'юнктів.

Організаційно-педагогічні умови формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності визначено як обставини, що дають змогу створити оптимальні можливості, визначити засоби, які забезпечують ефективність професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності та сприяють їх розвитку як професійних спікерів.

Охарактеризовано організаційно-педагогічні умови формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності: створення освітнього середовища ВВНЗ, сприятливого для ораторської діяльності; залучення до ораторської практики; оптимізація змісту професійної підготовки до ораторської діяльності; забезпечення професійної підготовки до ораторської діяльності засобами неформальної та інформальної освіти; забезпечення систематичності й безперервності активного навчання.

Освітнє середовище ВВНЗ, сприятливе для ораторської діяльності, трактовано як створений освітній простір, що забезпечує реалізацію завдань професійної підготовки здобувачів освіти до ораторської діяльності, активізує

взаємодію суб'єктів ораторської діяльності, формує мотивацію до розвитку професійного спікера, сприяє набуттю ораторського досвіду.

Розроблено *технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності*, яке постає як сукупність організаційних форм і методів професійної підготовки до ораторської діяльності, що передбачає оптимізацію ресурсів і спрямування можливостей освітнього середовища ВВНЗ, попереднього професійного досвіду викладача, неформальної та інформальної освіти на реалізацію завдань формування готовності до ораторської діяльності й розвиток викладача як професійного спікера.

Технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності містило педагогічні (інтерактивні, тренінгові, змішаного навчання) та медійні (лінійні, нелінійні, візуальні, звукові, аудіовізуальні, комунікаційні) технології. Воно складало комплекс організаційних форм (освітній курс «Сучасна педагогічна риторика», ютуб-канал «Риторика лідера», сайт «Риторика успіху справжнього лідера», наукові подкасти з риторики, ватсап-канал «Лідерство, риторика, успіх») і методів (словесні (лекція, пояснення, дискусія), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження), практичні (вправи, робота з книжкою, методи генерації, імпровізації, сторітелінгу), методи контролю (опитування, експрес-контроль, самоконтроль, взаємоконтроль), інтерактивні (метод зворотного зв'язку, аналізу риторичних ситуацій, мозковий штурм, рольова гра)) професійної підготовки до ораторської діяльності.

Стрижнем формувального етапу педагогічного експерименту став *нормативний освітній курс «Сучасна педагогічна риторика»*, спрямований на розкриття теоретичних і практичних основ педагогічної риторики як науки, здійснення професійної підготовки викладача ВВНЗ до ораторської діяльності, формування готовності до ораторської діяльності, розвиток його як професійного спікера. Структуру освітнього курсу (90 год, із яких 16 год – лекції, 40 год – практичні заняття, 4 год – іспит, 30 год – самостійна робота) склали чотири змістових модулі: теоретико-практичні засади ораторської діяльності викладача (науковця), красномовство в ораторській діяльності викладача (науковця), майстерність підготовки та виголошення публічної промови, мистецтво аргументації в ораторській діяльності викладача (науковця).

Ще однією формою професійної підготовки до ораторської діяльності став ютуб-канал «Риторика лідера», що містить 165 відео, із яких: відеокурс «Сучасна педагогічна риторика», що відображає навчальний контент лекційних і практичних занять однойменного освітнього курсу, охоплює 75 відео; відеопрезентації за окремими темами; приклади публічних виступів викладача (лекції, наукові доповіді, вітальні слова); відеофрагменти з фільмів, серіалів, що слугують прикладами публічних промов, а також представляють приклади застосування ораторських технік і прийомів, риторичної взаємодії оратора з цільовою аудиторією; 36 відео Shorts; дописи.

Наступною формою професійної підготовки викладачів ВВНЗ стали *наукові подкасти з риторики*, що являють собою записані й оброблені аудіофайли з озвученим навчальним контентом. Створено 50 наукових подкастів, що відображають і доповнюють лекційний матеріал освітнього курсу «Сучасна педагогічна риторика». Їх розміщено на сайті «Риторика успіху справжнього лідера» у вільному доступі для широкої аудиторії.

Важливою формою професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності став розроблений *сайт «Риторика успіху справжнього лідера»* як символічно-проксемічний простір комунікації та взаємодії викладача з аудиторією в освітньому середовищі. Структурно він містить 12 вебсторінок, кожна з яких по-своєму незалежна, змістовно оригінальна й композиційно довершена, а саме: головна сторінка, моє портфоліо, риторика, лідерство та психологія успіху, педагогічна майстерність, наукові подкасти, ютуб-канал «Риторика лідера», наукові й навчально-методичні праці, публічні виступи, скаб'яничка лідера, зі світу сучасної психології, контакти.

Наступною складовою технологічного забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності став розроблений *ватсап-канал «Лідерство, риторика, успіх»*. Як інтерактивний ресурс освітньої діяльності він визначається лаконічністю, змістовністю й цікавістю дописів про лідерство, ораторську діяльність, становлення професійного спікера, досягнення успіху у професійній діяльності; породжує допитливість і відкритість до чужих ідей, спонукаючи осмислювати й поглиблено досліджувати отриману інформацію; підвищує мотивацію до досягнення успіху в ораторській діяльності. Ватсап-канал є добіркою актуальних новин, історій, освітніх інновацій, корисної інформації та ресурсів, що збагачують світогляд читача, підвищують поінформованість, розширюють освітньо-інтелектуальний горизонт.

У *п'ятому розділі – «Оцінювання ефективності системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності»* – здійснено аналіз та оцінювання результатів експериментальної роботи з упровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, обґрунтовано й розроблено етапи розвитку викладача ВВНЗ як професійного спікера, визначено перспективні напрями професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

На контрольному етапі педагогічного експерименту здійснено аналіз результатів експериментальної роботи, що дав змогу довести ефективність системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, підтвердженням чого є зафіксовані статистично достовірні якісні й кількісні зміни за мотиваційно-цільовим, світоглядно-пізнавальним, автентично-творчим, комунікативно-емоційним і діяльнісно-рефлексивним критеріями в бік збільшення кількості ад'юнктів із творчим та інтеріоризованим рівнями, зменшення кількості досліджуваних із конструктивним і репродуктивним рівнями готовності до ораторської діяльності.

Найбільші зміни на творчому рівні виявлено за світоглядно-пізнавальним критерієм (кількість викладачів збільшилася на 25,3 %), на інтеріоризованому

рівні – за мотиваційно-цільовим критерієм (кількість досліджуваних збільшилася на 16,45 %), на конструктивному й репродуктивному рівнях – за світоглядно-пізнавальним критерієм (кількість викладачів зменшилася на 18,52 % і 18,25 % відповідно).

На цьому етапі педагогічного експерименту простежуються чіткі тенденції до зростання математичних значень кожного показника готовності до ораторської діяльності. На творчому рівні найбільше змінилося значення показників «риторичні знання» (+50,67 %), «ораторські вміння» (+37,78 %), «ораторські звички» (+18,11 %); на інтеріоризованому рівні – «риторичні знання» (+26,66 %), «комунікабельність» (+22,66 %), «лідерська позиція» (+19,55 %). На конструктивному рівні найбільші зміни зафіксовано за показниками «риторичні знання» (-37,78 %), «ораторські вміння» (-28 %), «комунікабельність» (-26,66 %), «рефлексивність» (-20,89 %); на репродуктивному рівні – за показниками «риторичні знання» (-39,55 %), «ораторські вміння» (-19,11 %), «потреба в досягненнях» (-16,89 %), «мотивація до успіху» (-16,45 %).

Кількість викладачів ВВНЗ із творчим рівнем готовності до ораторської діяльності збільшилася на 14,65 %, інтеріоризованим – на 8,28 %. Натомість із конструктивним рівнем зменшилася на 12,56 %, репродуктивним – на 10,37 %. За результатами впровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності творчий рівень продемонструвало 27,86 % осіб, інтеріоризований – 34,85 %, конструктивний – 27,42 %, репродуктивний – 9,87 % досліджуваних (рис. 2).

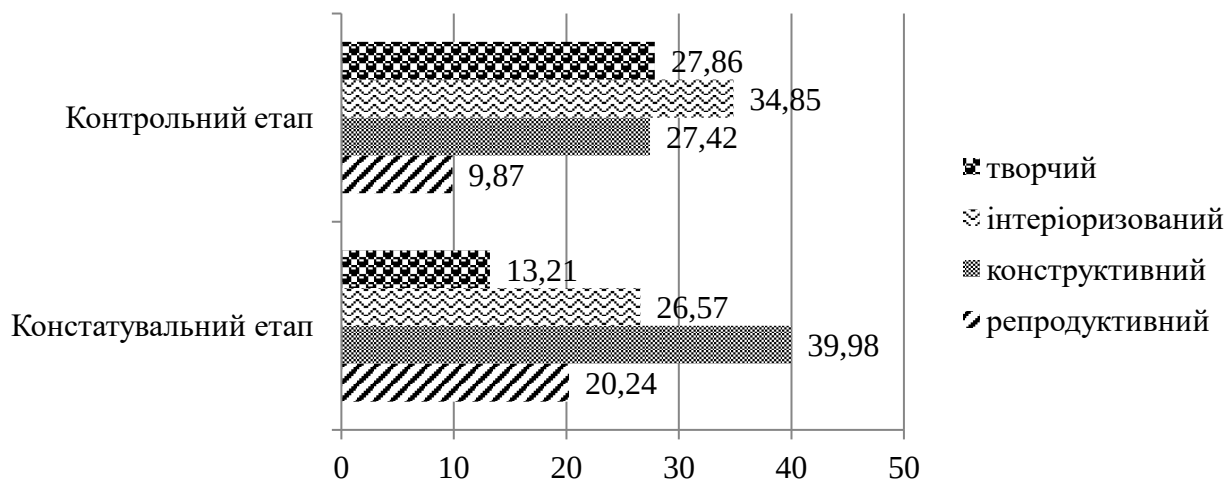

Рис. 2. Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту, %

Педагогічне оцінювання та аналіз результатів експериментальної роботи з формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності підтвердили ефективність системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, розробленого технологічного забезпечення та впроваджених організаційно-педагогічних умов.

За результатами педагогічного експерименту розроблено три етапи розвитку викладача ВВНЗ як професійного спікера, основу яких складає

професійна підготовка до ораторської діяльності: етап учнівства (спікер-початківець), етап творчої активності (спікер-дослідник), етап ораторської майстерності (професійний спікер). Змістом етапу учнівства є формування готовності викладача до ораторської діяльності, етапу творчої активності – формування ораторського стилю, етапу ораторської майстерності – вироблення автентичного голосу.

Визначено перспективні напрями професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності: використання змістових і технологічних ресурсів науково-педагогічної практики; активізація апробації результатів дисертаційного дослідження на різного роду наукових, науково-популярних та освітніх заходах; педагогічне консультування й наставництво ад'юнктів науковим керівником і ритором щодо підготовки та виголошення публічних промов; використання риторичних ресурсів освітніх компонентів за ОНП; входження викладача в медіапростір.

ВИСНОВКИ

У дисертації обґрунтовано теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача, розроблено й експериментально перевірено ефективність системи професійної підготовки викладачів вищих військових навчальних закладів до ораторської діяльності. Результати проведеного дослідження засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і слугували для формулювання таких висновків:

1. Здійснено історико-педагогічний аналіз та з'ясовано стан розробленості проблеми ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти у психолого-педагогічних дослідженнях. Ораторську діяльність визначено як динамічну систему цілей, мотивів і свідомої активності оратора, що виявляється в сукупності його дій на основі риторичних знань та ораторських умінь, спрямованих на досягнення мети публічного виступу шляхом інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу на цільову аудиторію. Установлено, що ядром і результатом ораторської діяльності є вплив на цільову аудиторію, її сутністю – цілісно-сміслові зміни й перетворення у світогляді, баченні, поглядах слухача, перетворення поданої інформації в систему його знань, установок, переконань, прагнень, дій, трансформація особистісного та професійного розвитку. Головним інструментом інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію є публічний виступ, реалізація якого здійснюється через символічно-смісловий трикутник діяльності спікера. Визначено закономірності ораторської діяльності: управління аудиторією в публічному виступі, дзеркальне відображення у взаємодії оратора й аудиторії, системність впливу оратора на цільову аудиторію, розвиток суб'єктів ораторської діяльності, публічний виступ як освітній вчинок.

2. Розроблено структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти. Структурними компонентами ораторської діяльності визначено мету як джерело активності та безперервного

вдосконалення оратора, мотиви як внутрішній рушій, що спонукає до ораторської діяльності, публічний виступ як засіб та основну її одиницю, риторичні знання, ораторські вміння, дії оратора, комунікаційну стратегію. Публічний виступ (публічну промову) репрезентовано в авторському тлумаченні як ораторське та інформаційно-енергетичне утворення монологічної форми, що виголошується перед цільовою аудиторією у взаємодії з нею засобами вербального й невербального мовлення з метою досягнення бажаного ефекту через інформаційний, когнітивний, емоційний і мотиваційний вплив. Введено поняття комунікаційної стратегії ораторської діяльності як спрямованості системи публічних виступів викладача на забезпечення створення, передачі та правильного декодування інформаційного контенту, перетворення його в сукупність знань, умінь і дій аудиторії для розв'язання професійних завдань. Архітектоніку ораторської діяльності представлено через чотири етапи: підготовка до публічного виступу, публічний виступ, зворотний зв'язок, рефлексія оратора. Ораторське поле трактовано як інформаційно-енергетичний, позитивно емоційно заряджений комунікативний простір, що сприяє зацікавленості слухачів у взаємодії з оратором, створює інформаційно-почуттєвий вимір передачі та сприйняття знань, перетворення їх у свідомий регулятор дій і вчинків особистості.

3. Виявлено й охарактеризовано особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ, а саме: чіткість, лаконічність, змістовність, переконливість і натхненність висловлювань, що обумовлено реалізацією ним ролей академічного викладача, науковця, інструктора, бойового командира, військового керівника; різновекторність знань викладача (потреба в поєднанні військово-професійних знань із загальноакадемічними, педагогічними, психологічними, риторичними, з філософії війни, методики викладання та профільних освітніх компонентів); довіра до НПП, заснована на лідерстві й героїчному досвіді в бойових умовах, що обумовлено підготовкою військових лідерів; статусність і кваліфікованість цільової аудиторії (відповідно до досвіду служби, професійної підготовленості, займаних посад, військового звання); емоційна відстань між оратором та аудиторією, що визначається специфікою військово-професійної діяльності, потребою відповідати статутним нормам; медійність сучасного викладача, що обумовлено цифровізацією освітнього середовища й необхідністю впровадження сучасного освітнього контенту в освітній процес. Систематизовано підходи до класифікації публічних промов викладача ВВНЗ: інформаційні, переконливі, протокольно-етикетні, бойові. Сформовано портрет викладача як професійного спікера, що охоплює сукупність характеристик особистості оратора, які виявляються у процесі ораторської діяльності, забезпечують її ефективність і становлять основу його динамічно-лонгітюдного розвитку: риторичні знання, ораторські вміння, лідерська позиція, ораторські звички, ораторський стиль, емоційний інтелект, високий енергопотенціал, дизайн-мислення, світогляд дослідника, автентичність особистості.

4. Схарактеризовано структурні компоненти (мотиваційний, світоглядний, автентичний, комунікативний, діяльнісний), критерії та

показники готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності: мотиваційно-цільовий (мотивація до успіху, потреба в досягненнях), світоглядно-пізнавальний (риторичні знання, світогляд дослідника, ораторські звички), автентично-творчий (автентичність, упевненість у собі, креативність), комунікативно-емоційний (комунікабельність, комунікативна толерантність, емоційний інтелект), діяльнісно-рефлексивний (лідерська позиція, ораторські вміння, рефлексивність). Виявлено й описано творчий, інтеріоризований, конструктивний і репродуктивний рівні готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Педагогічний експеримент проведено в чотири етапи (пілотний, констатувальний, формувальний, контрольний) протягом 2019–2025 рр. на базі ВВНЗ Міністерства оборони України. Вибірку досліджуваних склало 275 осіб: 50 офіцерів, які здобували оперативний і стратегічний рівні військової освіти, 225 офіцерів – здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Оцінювання готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності на констатувальному етапі педагогічного експерименту засвідчило помітні недоліки їх професійної підготовки й творчий рівень готовності у 13,21 % досліджуваних, інтеріоризований – 26,57 %, конструктивний – 39,98 % осіб, репродуктивний – 20,24 % викладачів ВВНЗ.

5. Запропоновано концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, основу якої складають такі положення: 1) формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності має здійснюватися у процесі професійної підготовки на основі науково обґрунтованої системи, визначених організаційно-педагогічних умов і принципів, розробленого та впровадженого технологічного забезпечення; 2) професійна підготовка викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності має бути спрямована на професійний розвиток оратора, формування мотивації та потреби в досягненнях в ораторській діяльності, розвиток риторичних знань, ораторських умінь і професійних властивостей спікера, опанування етапів здійснення ораторської діяльності, оволодіння практичними інструментами ораторського мистецтва й красномовства; 3) зміст професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності має базуватися на вивченні риторики, залученні до ораторської практики та активного навчання з метою розвитку викладача як професійного спікера; 4) ораторська практика має відображати архітектуру ораторської діяльності й бути спрямованою на роботу оратора в різних риторичних контекстах, що сприятиме набуттю ораторського досвіду в побудові ораторського поля, реалізації комунікаційної стратегії ораторської діяльності та здійснення інформаційного, когнітивного, емоційного й мотиваційного впливу оратора на цільову аудиторію; 5) форми та методи професійної підготовки до ораторської діяльності мають відображати специфіку ораторської діяльності в освітньому й військовому середовищі, бути спрямовані на формування мотиваційного, світоглядного, автентичного, комунікативного та діяльнісного компонентів готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності; 6) результатом професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності має стати готовність до неї на основі

розвинених риторичних знань, ораторських умінь і професійних властивостей спікера; 7) досягнення ефективності професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності можливе за умови гармонійного поєднання в ній засобів формальної, неформальної та інформальної освіти, оцінюється за позитивною динамікою сформованості показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

6. Обґрунтовано та розроблено систему професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності як динамічну сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих підсистем, що реалізуються в єдності мети, завдань, підходів, принципів, організаційно-педагогічних умов, авторського контенту, технологічного забезпечення, критеріального апарату та прогнозованого результату формування готовності до ораторської діяльності. Цільова підсистема визначає соціальний запит на підготовку викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, цільове замовлення на підготовку здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, мету (формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності) й завдання професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Концептуальна підсистема визначає методологічні підходи та принципи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Організаційно-методична підсистема розкриває організаційно-педагогічні умови й етапи формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Змістово-технологічна підсистема деталізує зміст професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, охоплює авторський контент і технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Оцінно-результативна підсистема відображає критеріальні засади (критерії, показники, рівні сформованості) готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності та результат їх професійної підготовки до ораторської діяльності (позитивна динаміка сформованості показників готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності).

7. Розроблено та впроваджено технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, яке визначено як сукупність організаційних форм і методів професійної підготовки до ораторської діяльності, що передбачає оптимізацію ресурсів і спрямування можливостей освітнього середовища ВВНЗ, попереднього професійного досвіду викладача, неформальної та інформальної освіти на реалізацію завдань формування готовності до ораторської діяльності й розвиток викладача як професійного спікера. Технологічне забезпечення формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності містить *організаційні форми* (освітній курс «Сучасна педагогічна риторика» (лекції, публічні виступи, практичні заняття з елементами тренінгу, творчі завдання, самостійна робота), ютуб-канал «Риторика лідера», сайт «Риторика успіху справжнього лідера», наукові подкасти з риторики, ватсап-канал «Лідерство, риторика, успіх») і *методи* (словесні (лекція, пояснення, дискусія), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження), практичні (вправи, робота з книжкою, методи генерації, імпровізації, сторітелінгу), методи контролю (опитування, експрес-

контроль, самоконтроль, взаємоконтроль), інтерактивні (методи зворотного зв'язку, аналізу риторичних ситуацій, мозковий штурм, рольова гра) професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, педагогічні (інтерактивні, тренінгові, змішаного навчання) та медійні (лінійні, нелінійні, візуальні, звукові, аудіовізуальні, комунікаційні) технології. Деталізовано засоби неформальної (лекційні курси з риторики, майстер-класи, курси, тренінги з ораторського мистецтва, красномовства, онлайн-курси) та інформальної (аналіз ораторської практики професійних спікерів, перегляд відеокурсів з ораторського мистецтва, окремих лекцій із риторики, відеозаписів публічних виступів, наукових подкастів, присвячених окремим риторичним темам, консультації з риториками, наукові дискусії, читання літератури, прослуховування аудіокнижок із риторики) освіти в контексті професійної підготовки до ораторської діяльності.

На контрольному етапі педагогічного експерименту доведено ефективність упровадженої системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Зафіксовано суттєві зміни в рівнях готовності до ораторської діяльності в бік збільшення кількості викладачів ВВНЗ із творчим та інтеріоризованим рівнями і зменшення – з конструктивним та репродуктивним рівнями. На творчому рівні динаміка склала 14,65 %, інтеріоризованому – 8,28 % осіб. Позитивні зміни зафіксовано на конструктивному (-12,56 %) та репродуктивному (-10,37 %) рівнях.

За результатами експерименту виявлено етапи розвитку викладача ВВНЗ як професійного спікера: етап учнівства (спікер-початківець), підсумком якого є формування готовності до ораторської діяльності; етап творчої активності (спікер-дослідник), змістом якого постає формування ораторського стилю; етап ораторської майстерності (професійний спікер), результатом якого є вироблення автентичного голосу. Окреслено майбутні напрями професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності: використання змістових і технологічних ресурсів науково-педагогічної практики; активізація апробації результатів дисертаційного дослідження на різного роду наукових, науково-популярних та освітніх заходах; педагогічне консультування й наставництво ад'юнктів науковим керівником і ритором щодо підготовки та виголошення публічних промов; використання риторичних ресурсів освітніх компонентів за освітньо-науковою програмою; входження викладача в медіапростір.

Перспективними напрямками дослідження теоретико-методичних засад ораторської діяльності викладача ВВНЗ можуть стати: професійна підготовка викладача до ораторської діяльності на етапах творчої активності та ораторської майстерності; з'ясування особливостей впливу оратора на особовий склад у бойових умовах; розвиток автентичного лідерства викладача ВВНЗ; виявлення гендерних особливостей формування готовності до ораторської діяльності у викладачів ВВНЗ; з'ясування впливу ораторської майстерності та педагогічної гнучкості викладача на рівень адаптації слухачів ВВНЗ до сучасних кризових ситуацій гібридної війни; визначення риторичних інструментів, що усувають дефіцит емоційного контакту, інтелектуального навантаження та стимулюють мотивацію в умовах воєнного стану.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. **Красницька О. В.** Ораторська діяльність викладача: теорія та практика : монографія. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2026. 447 с.

2. **Красницька О. В.** Сучасний освітній контент у методичному вимірі: лідерство, комунікація та взаємодія з аудиторією. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment: theory and practice* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 139–165.

Підручники

3. **Красницька О. В.** Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи : підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 528 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

4. **Красницька О. В.** Теоретико-методологічні основи педагогічної діяльності викладача вищого військового навчального закладу. *Військова освіта*. 2017. № 2 (36). С. 117–127.

5. **Красницька О. В.** Ораторське мистецтво в системі професійної підготовки військового керівника. *Військова освіта*. 2019. № 1 (39). С. 133–141.

6. **Красницька О. В.** Методика підготовки публічного виступу. *Військова освіта*. 2020. № 1 (41). С. 191–202.

7. **Красницька О. В.** Педагогічна майстерність – шлях до реалізації індивідуального потенціалу викладача вищої військової школи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2020. № 1 (94). С. 122–133.

8. **Красницька О. В.** Лідерство та риторика у професійній діяльності офіцера. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. пр. молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельветика, 2020. Вип. 28. Т. 2. С. 181–187.

9. **Красницька О. В.** Запитання в ораторській діяльності викладача вищої школи. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 4 (40). С. 262–268.

10. **Красницька О. В.** Чинники формування педагогічної майстерності викладача вищого військового навчального закладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2021. № 4. С. 90–98.

11. **Красницька О. В.** Постать справжнього командира-лідера. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2022. № 2. С. 111–120.

12. **Красницька О. В.** Педагогічні умови формування педагогічної майстерності майбутніх викладачів вищих військових навчальних закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Педагогіка*. 2022. Том 1. № 2. С. 42–50.

13. **Красницька О. В.** Спадщина риторів та ораторів доби Античності в ораторській діяльності сучасного викладача. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. Том 1. № 2 (104). С. 52–63.

14. **Красницька О. В.** Риторична підготовка викладача. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. 2022. № 15 (47). С. 30–36.

15. **Красницька О. В.** Мотиваційна промова командира як засіб формування психічної стійкості військовослужбовців та спонуки до дії. *Військова освіта*. 2022. № 1 (45). С. 123–135.

16. **Красницька О. В.,** Хмільяр О. Ф. Інноваційні методи навчання в ораторській діяльності викладача вищого військового навчального закладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2022. № 4. С. 86–94.

17. **Красницька О. В.** Профілактика освітньої депривації засобами ораторської діяльності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Том 11, № 5. С. 31–38.

18. **Красницька О. В.** Постать сучасного викладача: справжність і фейковість. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 3 (210). С. 11–17.

19. **Красницька О. В.** Ораторська діяльність у фокусі структурного відображення: від комунікації до впливу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 57–63.

20. **Красницька О. В.** Модель ораторської діяльності. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2023. № 4. С. 14–21.

21. **Красницька О. В.** Автентичність викладача-лідера. *Вища освіта України*. 2023. № 4. С. 64–72.

22. **Красницька О. В.** Портрет професійного спікера. *Вища освіта України*. 2024. № 2. С. 107–116.

23. **Красницька О. В.,** Вайнола Р. Х. Публічний виступ: від аналізу ораторських дій до оцінювання ефективності промови. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 10. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/361>.

24. **Красницька О. В.** Наукова доповідь: від зародження ідеї до публічного представлення результатів. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 6 (219). С. 28–33.

25. **Красницька О. В.** Формування готовності викладача ВВНЗ до ораторської діяльності у процесі неформальної та інформальної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 6 (140). С. 114–126.

26. **Красницька О. В.** Читання як ефективна стратегія досягнення професійного успіху. *Проблеми сучасних трансформацій. Педагогіка та психологія*. 2025. № 8. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-03-02>.

27. **Красницька О. В.** Профілактика страху та хвилювання в ораторській діяльності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Том 13, № 6. С. 80–90.

28. **Красницька О. В.** Вплив в ораторській діяльності: від лідерського бачення до освітньо-інтелектуального горизонту аудиторії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2025. № 3 (143). С. 357–369.

29. **Красницька О. В.** Педагогічний шлях викладача до ораторського парнасу. *Проблеми сучасних трансформацій. Педагогіка та психологія*. 2025. № 9. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-9-01-07>.

30. **Красницька О. В.** Готовність викладачів ВВНЗ до ораторської

діяльності: критерії, показники, рівні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2025. № 4 (144). С. 316–329.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

31. **Krasnytska O.** «Modern pedagogical rhetoric» in the preparation system of Doctors of Philosophy. *Technium Social Sciences Journal*. 2020. Vol. 9. P. 43–49 (*Index Copernicus, Crossref, EBSCO, Dimensions, WorldCat*).

32. Khmiliar O., **Krasnytska O.**, Vainola R., Xi Zechen, Kravchenko I. Intensification of the educational process of higher educational institutions by tools of interactive technologies. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 2020. V. 13, № 32. P. 1–21 (WoS).

33. Khmiliar O., Piankivska L., **Krasnytska O.**, Cherevychnyi S. Transformational Influence of Fake Messages on the Behavioral Activity of an Individual: Psycholinguistic Aspect. *Postmodern Openings*. 2021. Vol. 12, № 2. P. 133–148 (WoS).

34. Khmiliar O., Krasnov V., Piankivska L., **Krasnytska O.**, Krotiuk V. Manifestations of professional maladaptation and emotional burnout syndrome among internship doctors. *International Journal of Advanced and Applied Sciences*. Vol. 8, Issue 11. 2021. P. 58–63 (*Scopus, WoS*).

35. Vasylenko N., Ivatsko T., Matokhniuk O., **Krasnytska O.**, Oliynyk L., Shevchuk V., Yahupov V., Halimov A. Development of professional socio-communicative competence of a public manager. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2025. № 17 (1). P. 247–276 (WoS).

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

36. **Красницька О. В.** Професійне самовдосконалення викладача вищого військового навчального закладу. *Інформаційні технології в освіті, науці і виробництві (ІТОНВ-2017)* : тези доп. VI міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 25–27 травня 2017 р.). Луцьк : інф.-вид. відділ Луцького НТУ, 2017. С. 108–111.

37. **Красницька О. В.** Імідж викладача вищого військового навчального закладу. *Педагогічна наука в Україні за роки незалежності: здобутки, прорахунки, перспективи* : матеріали всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. (Херсон, 15–16 листопада 2017 р.). Херсон : Гельветика, 2017. С. 237–240.

38. **Красницька О. В.** Імідж військового керівника. *Соціально-психологічний портрет військового професіонала* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 14–15 грудня 2017 р.). Житомир : ЖВІ, 2017. С. 34–36.

39. **Красницька О. В.** Імідж військового керівника: професіографічний аналіз. *Науково-методичні засади професійно-психологічного відбору в Збройних Силах України* : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 24 квітня 2018 р.). Київ : НУОУ, 2018. С. 68–70.

40. **Красницька О. В.** Ораторське мистецтво в діяльності викладача вищого навчального закладу. *Стратегія реформування організації цивільного захисту. Цивільний захист України: сучасний стан, здобутки, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 16 травня 2018 р.). Київ : ІДУЦЗ, 2018. Т. 1. С. 141–143.

41. **Красницька О. В.** Оратор в аудиторії: проблеми взаємодії та шляхи їх

вирішення. *Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 24 квітня 2018 р.). Київ : вид-во Європейського ун-ту, 2018. С. 46–47.

42. **Красницька О. В.** Ораторське мистецтво у військово-професійній діяльності офіцера. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 14–15 лютого 2019 р.). Київ : НУОУ, 2019. С. 59–61.

43. **Красницька О. В.** Публічний виступ як засіб самопрезентації особистості. *Виклики та парадокси соціальної взаємодії в постмодерному світі: лінгвістичний та психологічний аспекти* : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 11–12 квітня 2019 р.). Луцьк : Волиньполіграф, 2019. С. 269–272.

44. **Красницька О. В., Пронтенко В. В.** Ораторська майстерність викладача фізичного виховання. *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності* : матеріали II всеукр. наук. електр. конф. (Київ, 22 жовтня 2019 р.). Київ, 2019. С. 57–59.

45. **Красницька О. В.** Відчуття щастя в публічному виступі. *Щастя та сучасне суспільство* : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (Львів, 20–21 березня 2020 р.). Львів : СПОЛОМ, 2020. С. 137–139.

46. **Красницька О. В.** Увага аудиторії як чинник успішності публічного виступу. *Сучасна війна: гуманітарний аспект* : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (Харків, 21–22 травня 2020 р.). Харків : ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2020. С. 119–123.

47. **Красницкая О. В.** Формирование доверия к оратору в публичном выступлении. *Наука и дигитализация в полза на бизнеса, образованието и туризма* : сб. научни доклади, съобщения и статьи XVI международ. науч. конф. (Албена, България, 07–08 септември 2020 г.). България, Добрич, 2020. Том XIII. С. 340–346.

48. **Красницька О. В.** Критерії ефективності публічного виступу викладача вищої військової школи. *Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій. Науковий вісник КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Вінниця, 19 червня 2020 р.). Вінниця, 2020. Вип. № 2 (28). С. 106–110.

49. **Красницька О. В., Кітура О. В.** Розвиток внутрішньої педагогічної техніки викладача вищого військового навчального закладу. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 5 листопада 2020 р.). Київ : НУОУ, 2020. С. 145–147.

50. Хміляр О. Ф., **Красницька О. В., Кітура О. В.** Голос – символічний код лектора. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України* : тези XII всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький,

26 листопада 2020 р.). Хмельницький : вид-во НАДПСУ, 2020. С. 737–739.

51. **Красницька О. В.** Риторика в підготовці сучасного викладача вищого військового навчального закладу. *Інноваційні технології у військовій освіті* : тези доповідей міжнар. наук.-метод. конф. (Одеса, 25 червня 2021 р.). Одеса : Військова академія (м. Одеса), 2021. С. 13–15.

52. **Красницька О. В.** Мотивація до навчання крізь призму ораторської діяльності викладача. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України* : тези II міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 25 листопада 2021 р.). Хмельницький : вид-во НАДПСУ, 2021. С. 567–569.

53. **Красницька О. В.** Техніки та методи подолання хвилювання в публічному виступі. *Trends in the development of practice and science* : The XV International Science Conference (Oslo, Norway, December 28–31, 2021). Norway, Oslo, 2021. P. 245–248.

54. **Красницька О. В.** Позитивне мислення викладача вищого військового навчального закладу в умовах війни. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану* : зб. тез міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 24 травня 2022 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2022. С. 165–167.

55. **Красницька О. В.** Риторична освіченість викладача вищого військового навчального закладу. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття* : матеріали III міжнар. наук. конф. (Черкаси, 29 липня 2022 р.). Вінниця : Європейська наукова платформа, 2022. С. 243–245.

56. **Красницька О. В.** YouTube у формуванні готовності викладача вищого військового навчального закладу до ораторської діяльності. *Наука. Інновації. Якість* : матеріали Національного наук.-практ. форуму (Харків, 09–10 серпня 2022 р.). Харків : УІПА, 2022. С. 59–63.

57. **Красницька О. В.** Красномовство викладача. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 01 грудня 2022 р.). Київ : НУОУ, 2022. С. 256–258.

58. **Красницька О. В.** Риторизація освітньо-наукової діяльності викладача. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 28 жовтня 2022 р.). Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. 48–51.

59. **Красницька О. В.** Лекція в ораторській діяльності викладача. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану* : тези міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 24 листопада 2022 р.). Хмельницький : вид-во НАДПСУ, 2022. С. 1279–1281.

60. **Красницька О. В.** Пастки в ораторській діяльності викладача. *Березневий науковий дискурс 2023 на тему: «Детермінанти посилення ролі освіти у повоєнному відновленні України»* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 22 березня 2023 р.). Чернігів : ГО «Науково-освітній

інноваційний центр суспільних трансформацій», 2023. С. 104–109.

61. **Красницька О. В.** Самоздійснення викладача у процесі ораторської діяльності. *Щастя та сучасне суспільство* : зб. матеріалів четвертої міжнар. наук. конф. (Львів, 20–21 березня 2023 р.). Львів : СПОЛОМ, 2023. С. 147–150.

62. **Красницька О. В.** Викладач та аудиторія: довіра, взаємодія, співпраця. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 25–26 квітня 2023 р.) : у 2 т. Т. 2. Чернігів : Академія ДПтС, 2023. С. 52–56.

63. **Красницька О. В.** Ораторська діяльність викладача у фокусі методичного виміру. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін* : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 27–28 квітня 2023 р.). Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. С. 6–9.

64. **Красницька О. В.** Думати інакше: від викладача-початківця до лідера. *Код щастя українців: соціально-психологічні ресурси життєстійкості* : матеріали Третього міжнар. наук.-практ. Workshop (Київ, 28 квітня 2023 р.). Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2023. С. 17–19.

65. **Красницька О. В.** Дисертант – оратор, генератор ідей, лідер. *Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 30 вересня 2023 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 93–96.

66. **Красницька О. В.** Вимоги до викладача ВВНЗ у контексті професійної ораторської діяльності. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 23 листопада 2023 р.). Київ : НУОУ, 2023. С. 227–231.

67. **Красницька О. В.** Наукова команда: від думки до результату. *Лідерство і обдарованість: сучасний науковий дискурс і освітня практика* : матеріали всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 14–19 лютого 2024 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 513–516.

68. **Красницька О. В.** Професія у професії. Як викладачеві стати професійним спікером? *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 17–18 травня 2024 р.). Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. С. 103–112.

69. **Красницька О. В.** Сучасні підходи до викладання риторики в умовах війни. *Професійна освіта в Україні та світі в умовах євроінтеграційних викликів і цивілізаційних змін XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Переяслав, 23 травня 2024 р.). Переяслав : Домбровська Я. М., 2024. С. 59–63.

70. **Красницька О. В.** Ораторська діяльність: переваги та можливості для викладача. *Сучасна війна: гуманітарний аспект* : зб. матеріалів VIII міжнар. наук. конф. Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (Харків, 24–25 травня 2024 р.). Харків : ХНУПС ім.

І. Кожедуба, 2024. С. 131–135.

71. **Красницька О. В.** Риторична підготовка викладача засобами неформальної та інформальної освіти. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 05 грудня 2024 р.). Київ : НУОУ, 2024. С. 156–162.

72. **Красницька О. В.** Допитливість – шлях науковця до інновацій. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 15–16 травня 2025 р.). Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. С. 56–58.

73. **Красницька О. В.**, Бичок В. Д. Освітнє лідерство в дії: нова роль викладача у ВВНЗ. *Інформаційні технології в освіті, науці і виробництві (ІТОНВ-2025)* : тези доп. X міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 23–24 травня 2025 р.). Луцьк : відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2025. С. 61–66.

74. **Красницька О. В.** Особистий сайт викладача як ефективний інструмент організації сучасного освітнього простору. *Детермінанти відновлення та розвитку України* : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 30 червня 2025 р.). Чернігів : ГО «Науково-освітній інноваційний центр сусп. трансформацій», 2025. https://doi.org/10.54929/conf_30_06_2025-02-03.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

75. **Красницька О. В.** Військовий керівник як оратор і педагог. *Професійно-прикладні дидактики* : міжнар. наук. журнал. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 5. С. 59–65.

76. **Krasnytska O. V.** The Psychological Regulation In The Process of Improving Stress Resistance of The Military Workers. *Psychological Aspects of Armed Conflicts* : monografie. Warszawa : Wydawnictwo Towarzystwa Wiedzy Obronnej, 2020. P. 358–367.

77. **Красницька О. В.** Риторика. *Енциклопедія освіти*. 2-ге вид., доп. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 881–882.

78. Хміляр О. Ф., **Красницька О. В.**, Недвига О. В. Теорія і практика відбору персоналу : навч. посіб. Київ : НУОУ, 2018. 303 с.

79. **Красницька О. В.** Методичні рекомендації для забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи». Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2018. 128 с.

80. **Красницька О. В.** Методичні рекомендації для забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна риторика та культура спілкування». Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2018. 74 с.

81. **Красницька О. В.** Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації : практикум. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2019. 110 с.

82. Надихаюча книжка Українського Захисника / авт.-упоряд. **О. В. Красницька**, О. Ф. Хміляр. Київ : вид-во Ліра-К, 2022. 116 с.

83. **Красницька О. В.** Сучасна педагогічна риторика : навчальна програма. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2025. 68 с.

84. **Красницька О. В.** Сучасна педагогічна риторика : навч.-метод. посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2025. 140 с.

85. **Красницька О. В.** Академічна риторика : навчальна програма. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2026. 64 с.

Авторське право

1. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 101614 від 04 січня 2021 р. Науковий твір «Методичні рекомендації для забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи».

2. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 101620 від 04 січня 2021 р. Науковий твір «Практикум «Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації».

3. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 101700 від 11 січня 2021 р. Літературний письмовий твір наукового характеру «Методичні рекомендації для забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна риторика та культура спілкування».

4. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 101701 від 11 січня 2021 р. Стаття «Modern pedagogical rhetoric» in the preparation system of Doctors of Philosophy».

5. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 101743 від 12 січня 2021 р. Підручник «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи».

6. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 104342 від 29 квітня 2021 р. Науковий твір «Силабус навчальної дисципліни «Сучасна педагогічна риторика».

7. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 125525 від 9 квітня 2024 р. Стаття «Модель ораторської діяльності».

8. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 125526 від 9 квітня 2024 р. Стаття «Ораторська діяльність у фокусі структурного відображення: від комунікації до впливу».

АНОТАЦІЇ

Красницька О. В. Теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача вищого військового навчального закладу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Обґрунтовано теоретико-методичні засади ораторської діяльності викладача ВВНЗ, визначено закономірності ораторської діяльності. Розроблено структуру й архітектуру ораторської діяльності викладача закладу вищої освіти. Виявлено особливості ораторської діяльності викладача ВВНЗ, сформовано портрет викладача ВВНЗ як професійного спікера, розкрито зміст етапів його розвитку.

Здійснено аналіз стану проблеми формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Обґрунтовано структурні компоненти,

критерії, показники та визначено рівні готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності. Запропоновано концепцію формування готовності викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності.

Доведено ефективність експериментальної роботи з упровадження системи професійної підготовки викладачів ВВНЗ до ораторської діяльності, технологічного забезпечення та організаційно-педагогічних умов формування їх готовності до ораторської діяльності.

Ключові слова: риторика, ораторська діяльність, публічний виступ, професійний спікер, викладач, вищий військовий навчальний заклад, формування готовності до ораторської діяльності, система професійної підготовки до ораторської діяльності, освітнє середовище ВВНЗ, технологічне забезпечення, організаційно-педагогічні умови, ораторське поле, закономірності ораторської діяльності, комунікаційна стратегія ораторської діяльності.

Krasnytska Olha. Theoretical and Methodological Foundations of the Oratorical Activity of a Higher Military Educational Institution Lecturer. – As manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2026.

The dissertation is devoted to the problem of professional training of lecturers of higher military educational institutions (HMEIs) for oratorical activity. The theoretical and methodological foundations of the oratorical activity of an HMEI lecturer are grounded, and the regularities of oratorical activity are determined. The structure (goal, motives, public speech, rhetorical knowledge, oratorical skills, orator's actions, communication strategy) and the architectonics of the oratorical activity (stages of its implementation: preparation for a public speech, public speech, feedback, orator's reflection) of a higher education institution lecturer have been developed.

The concepts of «oratorical field», «communication strategy of oratorical activity», and «an HMEI educational environment conducive to oratorical activity» have been introduced. The essence of the concepts «readiness of HMEI lecturers for oratorical activity», «level of readiness of HMEI lecturers for oratorical activity», «formation of readiness of HMEI lecturers for oratorical activity», «professional training of HMEI lecturers for oratorical activity», «system of professional training of HMEI lecturers for oratorical activity», «organizational and pedagogical conditions for forming readiness of HMEI lecturers for oratorical activity», and «technological support for forming readiness of HMEI lecturers for oratorical activity» has been clarified. The essence of the concepts «oratorical activity», «rhetoric», «oratory», «eloquence», «rhetorization of educational activity», «public speech», and «oratorical style» has been elaborated.

The specific features of the oratorical activity of an HMEI lecturer have been identified, a portrait of the HMEI lecturer as a professional speaker has been formed, and the content of the stages of his/her development (apprenticeship, creative activity,

oratorical mastery) has been revealed. Requirements for the HMEI lecturer in the context of professional oratorical activity, the orator's soft skills and hard skills, and factors affecting the perception of the lecturer and the public speech have been identified. Approaches to the classification of public speeches of an HMEI lecturer, rhetorical genres, and stages of preparation for a public speech have been expanded.

The structure of HMEI lecturers' readiness for oratorical activity has been developed (motivational, worldview, authentic, communicative, and activity-based components), along with criteria (motivational-goal, worldview-cognitive, authentic-creative, communicative-emotional, and activity-reflective), indicators, and levels (creative, interiorized, constructive, reproductive) of their readiness for oratorical activity. It was found that the constructive (39,98% of respondents) and interiorized (26,57%) levels of readiness of HMEI lecturers for oratorical activity predominate.

A concept for forming the readiness of HMEI lecturers for oratorical activity has been proposed, based on activity-rhetorical, competence-based, systemic, technological, personality-oriented, humanistic, synergetic, contextual, praxeological, and individually creative methodological approaches, and on the principles of professional training for oratorical activity (personal orientation of professional training for oratorical activity, integrity and integration, connection of theory with practice, durability, responsibility, rhetorical interaction and cooperation, conscious and active learning, proactive reflection, emotional engagement).

The effectiveness of the experimental work on implementing the system of professional training of HMEI lecturers for oratorical activity, which contains interrelated target, conceptual, organizational-methodological, content-technological, and evaluative-result subsystems, has been proven.

Organizational and pedagogical conditions for forming readiness of HMEI lecturers for oratorical activity have been introduced: creating an HMEI educational environment conducive to oratorical activity; engaging lecturers in oratorical practice; optimizing the content of professional training for oratorical activity; ensuring professional training for oratorical activity through non-formal and informal education; and ensuring systematicity and continuity of active learning.

Technological support for forming readiness of HMEI lecturers for oratorical activity has been developed, comprising *organizational forms* (the educational course «Modern Pedagogical Rhetoric» (lectures, public speeches, practical classes with training elements, creative tasks, independent work), the YouTube channel «Leader's Rhetoric», the website «Rhetoric of a True Leader's Success», academic podcasts on rhetoric, the WhatsApp channel «Leadership, Rhetoric, Success») and *methods* (verbal (lecture, explanation, discussion), visual (demonstration, illustration, observation), practical (exercises, working with a book, the generation method, improvisation, storytelling), control methods (surveys, express control, self-control, peer control), and interactive methods (feedback method, analysis of rhetorical situations, brainstorming, role-play)) for the professional training of HMEI lecturers for oratorical activity. Positive dynamics were confirmed in the development of readiness indicators of HMEI lecturers for oratorical activity at the creative (14,65%) and interiorized (8,28%) levels.

Keywords: rhetoric, oratorical activity, public speech, professional speaker,

lecturer, higher military educational institution, formation of readiness for oratorical activity, system of professional training for oratorical activity, HMEI educational environment, technological support, organizational and pedagogical conditions, oratorical field, regularities of oratorical activity, communication strategy of oratorical activity.